ОКТЯБРИИН ҺАЙНДЭРЭЙ УРДА ТЭЭХИ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ УЛАМ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭЕ!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 129 (10280) | 1963 оной сентябриин 15, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

* * *

артийна организациин ехэ хүсэн

Коммунис партиин ажа-, партиин шиидхэбэринүү-үүлгэдэ, манайда комму- материально-техническэ үн-ури байгуулгада эхин пар-рганизацинууд айхабтар ехэ дүүргэдэг. Фабрика болон за-, колхоз болон совхозуудта, рталай эмхи зургаануудта— нагүй эхин партийна орга-нууд урдань табигдаһан али-лгонуудые оролдосотой шу-ар дүүргэжэ, хэмгүй ехэ хү-ргэн арга боломжотой, баян шэлтэй байһанаа харуулна.

колхоз, совхозуудай эхин низацинуудай урда илангаяа рюусалгатай зорилго табиг- Ажахынь хэр түргэнөөр дабшааб, ниитынь адууһа оо толгой хэды шэнээнээр об, ашаг шэмэнь али ту-дээшэлээб, хүдөө ажахын нуудай хэды шэнээн баян бтадаг болооб, хэр ехэ олзо бтанаб—эдэ бүхы үйлэдбэ-суудалнуудай ямараар шиид-байһанайнь түлөө колхоз вхозой эхин партийна орга- коммунистнууд түбхын ту-рюусаха ёһотой, харюусана-ртийна организациин хүдэл-үбөөр эмхидхэһэн газарта, о-политическэ болон хү-лгын хүдэлмэриие үйлэдбэ-нгта холбоотойгоор ябуулдаг, дээрэ коммунистнуудай тү-рэеэ, арюун уялгаяа үнэн ө дүүргэдэг колхоз, совхо-амжалтын туйлагдадаг бай- элитэ.

олхэдэ, Зэдын үйлэдбэриин ниин «Байкал» колхозой ртийна организациин хүдэл-хараад үзэе. Тус партийна аци колхознигуудай дунда лэй, хүмүүжүүлгын хүдэл-адамар бэрхээр, шударгы ор, үйлэдбэритэй холбоотой-ю ехэтэйгээр ябуулдаг байна. түрүүндэ коммунистнууд нгоо үйлэдбэриин харюусал-частогууд дээрэ зүбөөр ху-н табигданхай. 47 комму-ндһаа 38-ниинь сэхэ үйлэд-рэ, гол түлэб мал ажал дээ-лнэ. Тэдэнэр бултадаа орол-һайнаар ажаллажа, бусадта лай үльгэр жэшээ харуулна, гөө түрүү үүргые нэрэтэй өөр дүүргэнэ. Тиигэжэ ком-ууд хадаа партийнабэшэ хү-һайн нүлөө үзүүлнэ, тэдэнэй адаруулна. Тиимэһээ бүхы игуудынь ниитынгээ ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. ашаар колхозынь жэлһээ улам бүри баяжажа, шанга й болоно, олзо доходынь ур-олхоздонь һүүлэй арбан жэл абтар ехэ хубилалта болоо: одо малайнь тоо 1000 шахуу ор, үнеэдынь 400 толгойгоор ю, гүрэндэ 3 дахин шахуу ехэ дахин ехэ һү худалдадаг й. Энэ үе соо мүнгэн олзо ь 5 дахин ургаа. Соёл гэгээ-айшангууд, байрын гэрнүүд ригданхай. Арбан жэлэй саа-и үеынхитэй сасуулжа үзэ-хозой түб тосхон Утаата-Да-аниҳаар бэшэ болотороо ху-хүгжэнхэй, үргэжэнхэй.

кал» колхоз гүрэндэ мал продуктнуудые худалдахаар ан түсэбөө жэлһээ жэлдэ ам-йгаар дүүргэдэг. Энэ талаар охо гү, али түсэбөө бэелүү-байха ушар тохёолдодоггүй. озой алибаа ажал хүдэлмэринь гэхэдээ иимэ урматай ураг-ар ябажа байнаб гэбэл, түб-рүүндэ эндэ эхин партийна ациин ехэ үүргэ тухай тэм-шухала. Колхозой партийна аци болон правлени (түрүү- БурАССР-эй Верховно Сове-дэй депутат нүхэр Бабалаев, партбюрогойнь секретарь нүхэр Ванчиков) колхознигуудай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг һайн һайхан заншалтай болонхой. Агитаторнууд хөөрэлдөөнүүдые ходо үнгэргэнэ, партиин гадаадын болон дотоодын политикын удхые колхознигуудта ойлгосотойгоор тайлбарилжа үгэнэ, түрүү дүй дүршэл тухай, тэрэнэй удха шанар тухай ярилдаа хэнэ. Алибаа ажалшадай дунда социалис мүрысөөн шадамараар эмхидхэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүн саг үргэлжэ согсологдожо, түрүүшүүл ходо тодоруулагдажа байдаг. Социалис мүрысөөндэ илажа гараһан залууршад али болохоор урмашуулагдадаг байна. Хүндэлэлэй грамота, Хүндэлэлэй самбар, ханын газетэ, дайшалхы хуудаһан, улаан туг-хан, түрүүшүүл тухай тусхай бюллетень, залуу залууршадта зорюулагдаһан вечер гэхэ мэтээр бусад олон урмашуулганууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Тиихын хажуугаар ажалдаа хойрогоор хандаһан, ажалай журам хазагайруулһан хүнүүд хурсаар шүүмжэлэгдэдэг, олониитын урда эшхэбтэр байдалда ородог. Асуудалай иимээр табигдаад байхада, хэншье һайнаар ажаллахаяа оролдохо бшуу. Энэ хадаа алишье талаараа хүмүүжүүлгын айхабтар ехэ удха шанартай болоно.

Ажал хүдэлмэреэ иигэжэ зүбөөр эмхидхэжэ, үйлэдбэридэ ехэ нүлөө үзүүлдэг, хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын асуудалнуудые бодото ажалтайнь холбоотойгоор шиидхэдэг, колхоз болон совхозуудай партийна организацинууд манайда олон. Эхин парторганизацинуудай бултадаа хүдэлмэреэ иимэрхүүгээр эмхидхээд байгаа һаань, гээгдэдэг ажахынууд хомор байха һэн. Теэд, сэхыень хэлэхэдэ, экономическа талаараа гээгдэжэ ябадаг колхоз, совхозууд манай республика соо бии бшуу.

Мүн Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Дружба» колхоз абаад үзэе. Байгаалиин, сагай уларилай талаар жэшэжэ харахада, тус колхоз «Байкал» артельдэ орходоо һураггүй һайн эрхэ байдалтай. Тиигэбэшье «Дружба» колхоз алишье талаараа гээгдэжэ ябана, адууһа малаа олоор гарзалуулна, малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлнэгүй, харин зарим ушарта бүри бага болгожорхёо. Жэшээнь үнгэрэгшэ үбэлэй туршада аяар 130 гаран толгой эбэртэ бодо мал, 470 гаран толгой хонид гарзалһан байна. 1962 оной түрүүшын хахад жэл соо үнеэн бүриһөө 676 кг һү һааһан аад, харин байгша оной түрүүшын хахад жэл соо миил 344 кг гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо хоёр дахин шахуу бага һү һааһан болоно. Мяха, һү, нооһо гүрэндэ худалдаха 9 һарынгаашье түсэб дүүргээгүй. Энэ асуудалаар колхозой эхин парторганизациие шүүмжэлэнгүй байхын аргагүй.

Экономическа талаараа гээгдэнги, олзо доход оруулдаггүй, алишье талаараа ходо хожомдожо ябадаг нэгэшье ажахын байхагүйн тулада колхоз, совхозуудай эхин партийна организацинуудай үүргые улам өөдэнь үргэхэ, үйлэдбэридэ үшөө ехэ нүлөө үзүүлдэг болгохо шухала.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, үзэл сурталай хүдэлмэриие эрид һайжаруулхын түлөө, тэрэниие ажабайдалтай, үйлэдбэритэй улам бата бэхи холбоотой болгохын түлөө эхин партийна организаци бүхэн оролдосотой шударгыгаар тэмсэхэ, өөрынгөө арга боломжые, хүсэ шадалые харуулха, коммунистнуудай түрүү үүргые хангаха зорилготой.

Дэрээнэйхидэй илалта

БАРГАЖАН. (**Телефоноор абтаба**). Эдэ үдэрнүүдтэ Баян-Гол, Бархан, Дэрээн, Хурамхаан нютагуудай алян-даншье ябахада ехэнхидээл тараан тухай хөөрэлдөөн болижо байха юм.

Энэмнайшье ойлгосотой aаб даа. Үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозууд орооһо тараанай ургаса түргэнөөр хуряажа, гүрэндөө элбэгээр худалдахын тула шармайн оролдожо байна.

Управлени соогоо эгээн түрүүлэн, Дэрээнэй совхозойхид (директор С. А. Цыбиков, парткомой секретарь Д. Б. Шагдарон) гүрэндэ тараа тушааха социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргээ. Эндэхи тарияашад Эхэ орондоо 20 мянган центнер тараа үгэхэ гэһэн социалис уялга абаад, мүнөө сентябриин 13-най мэдээгээр 20524 центнер орооһо гүрэнэй амбаарта оруулаад байнхай. Эдэ үдэрнүүдтэ тараа тушаалга үргэлжэлһөөр.

Тараа хуряалга, гүрэндэ худалдалгаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ М. Бураловай хүтэлбэрилдэг тракторно-тараан ажалай бригада түрүүлжэ, бүхыдөө 11,4 мянган центнер тараа бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа. Мүн механизатор Р. Будаевай даадаг бригадынхид 9,8 мянган центнер орооһо тушаагаа юм. Эдэ бригадануудта бүхы машина, техникэ эрхимээр хүдэлгэгдэнэ.

Социалис мүрысөөнэй туг дээрэ үргэжэ, ажалдаа амжалта туйлаһан механизаторнууд хэд гээшэб? Эхилэн түрүүлэн эрхим комбайнер Цырен Хормонов, тракторист Даша Батуев гэгшэдые нэрлэе.

Совхозой тоогууд дээрэ тараа сэбэрлэжэ, гүрэндэ ашажа ябуулха, үрэһэ хүрэнгэдэ хааха хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй.

— Тараа сэбэрлэхэ, хатааха машина, түхеэрэлгэнүүдые дүүрэн хүсэндэнь, үдэр һүнигүй шахуу хүдэлгэжэ, сүүдхэдээ 15 автомашинаар 3000 центнер хүрэтэр тараа бэлэдхэлэй пунктда ябуулдаг байгаабди, — гэжэ гол тоогые даагша Ж. Борбонов хэлэнэ.

Энээнэй ашаар ерэхэ хабарай тарилгада хэрэгтэй түрүүшын 300 центнер эрхим шанартай үрэһэн хаагдаа. Ургаса хуряалга үдэрһөө үдэртэ улам түргэндөө орожол байна.

Д. Болхоев,
манай тусхай корр.

ЭХЭ ОРОНДОО 85 МИЛЛИОН ПҮҮД ТАРЯА ХУДАЛДАХЫН ТҮЛӨӨ

ТАРЯА ТУШААХА ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭЭБДИ

ПЕТРОПАВЛОВКА. (**Телефоноор абтаба**). Манай управлениин колхоз, совхозууд гүрэндэ тараа тушааха түсэбөө сентябриин 11-дэ дүүргээд, мүнөө түсэбһөө гадуур худалдажа, социалис уялгаяа бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ. Гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда һүүлэй мэдээгээр 84735 центнер тараан оронхой. Тиин түсэбнай 81500 центнер байгаа.

Тараа хуряалга, гүрэндэ тушаалгаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь М. П. Кавелин, парткомой секретарь Д. А. Сукнев) түрүүлжэ ябана. Энэ колхоз гүрэндөө 6300 центнер тараа худалдаха гэһэн социалис уялгаяа сүм дүүргээд, тэрээнһээ гадуур 100 гаран центнер тушаагаад байнхай. Тэдэнэр бэлэдхэлэй пунктда гол түлэб шэниисэ тушааһан байха юм.

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо тараа хуряалгашье эмхитэй һайнаар ябуулагдана. Колхозой түрүү комбайнернууд Леонтий Вершинин, Петр Хохлов, Николай Хороших гэгшэд «СК-3» комбайнаар үдэртөө 25—30 гектар тараа хадана. Николай Варшинин хуряалгын эхилһэнһээ хойшо 800 га тараа хадажа, үшөө 200 га баал суглуулан сохёо. Механизаторнуудай оролдосотойгоор хүдэлһэнэй ашаар орооһото ургамалнуудай 70 гаран процент хуряагдаа.

Колхозой гэшүүд энэ амжалтаараа һанаагаа амарангүй, гүрэнэй амбаарта тараа үшөөл нэмээжэ оруулхаар оролдоно.

— Бүхыдөө адагынь 7000 центнер тараа тушааха гэжэ шиидээд байнабди,—гээд колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ.

Гүрэндэ тараа тушааха түсэбөө «Октябрьский», Торины совхозууд, «Коммунизм» колхоз дүүргэнхэй. «Коммунизм» колхоз гүрэндэ 7 мянган центнер орооһо худалдаха түсэбтэй байбал, мүнөө 14094 центнер тушаагаа гэхэ гү, али түсэбһөө хоёр дахин үлүүлээд байнхай.

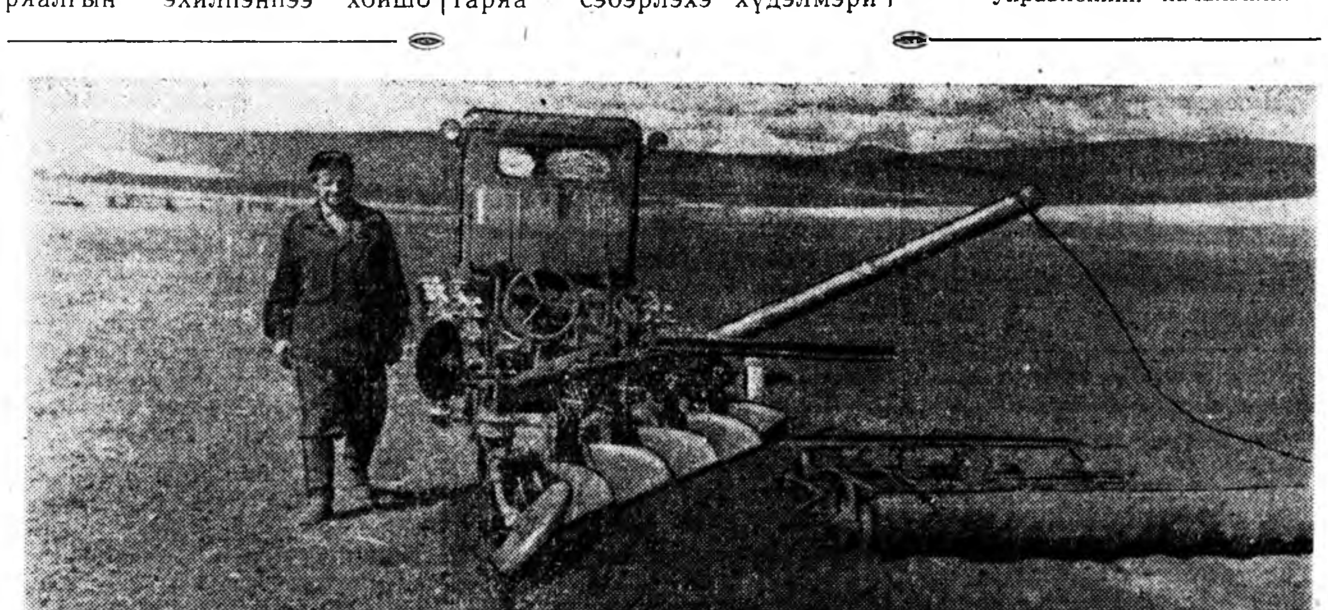
Управлениин ажахынууд иимэ амжалтануудые яагаад туйлажа байнаб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай механизаторнууд ажалдаа түрүү онол аргануудые хэрэглэнэ. Борьёогой совхозой бэрхэ механизатор Кирилл Зайцев 17 үдэрэй туршада үргэн абасатай жаткаар 1000 га тараа хадаһан байха юм. Мүн тоогууд дээрэ тараа сэбэрлэхэ хүдэлмэри үдэр һүнигүй ябуулагдана. Тараа сэбэрлэлгэдэ аймагай предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ехэхэн туһа хүргэнэ.

Гүрэндэ тараа тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэдэмнай Улаан-Үдын 1-дэхи АТК-гай, Зэдын комбинадай автоколонныn жолоошод туһална. Зэдын комбинадай жолоошод Петр Михайлович Ламукин, Алексей Жарков болон бусад олон нүхэд эршэмтэйгээр хүдэлнэ.

Энэ ехэ хүдэлмэри хэхэ зуураа колхоз, совхозууд үрэһэ хүрэнгээ хаана, намарай паар хахална, силос дарана.

Ургаса хуряалгын ябаса харахада управлениин ажахынууд Эхэ орондоо 130 мянган центнер тараа худалдаха, тушааха гэһэн социалис уялгаяа сүм дүүргэжэ, хүсэд хүрэхэ үрэһэ хааха аргатай байна. Мүнөө хура бороогой һаатуулжа байбашье, тараа сэбэрлэлгэ, гүрэндэ тушаалга таһалданагүй. Управлениин совхозуудай хүдэлмэришэд, колхознигууд абаһан уялгаяа болзорһоо урид дүүргэхэ байһандаа найдана.

В. Лысов,
Зэдын үйлэдбэриин управлениин начальник.

Чисаанын совхоз (Хори) байгша ондо 3000 гектар намарай паар хахалха зорилготой. Эгээ мүнөө 400-гаад гектар паар хахалагдаа. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Чисаанын совхозой 4-дэхи отделениин кукурузашан Д. Грешилов намарай паар хахалжа ябана.

С. Балдуевай фото.

ХУРА БОРООГООР ШАЛТАХА САГ БЭШЭЛ

Сентябрь һара хахадлаба. Үндэрөөр ургаһан тараан залаагаа даажа ядан, газар руу гунхашанхай. Амяарлан хадагдаһан баал газартаа няалдажа, дороһоо ургажа захалаа. Хушалтагүй тоог дээрэ хэбтэһэн орооһон хура бороондо сохюулжа, орой хатанагүй.

Иимэ байдал Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Мүнөө энэ колхоз тараа хуряаха түсэбөө арайхан гэжэ 20 процентдэ, гүрэндэ тараа худалдаха социалис уялгаяа һаяһан 16 процентдэ хүргөөд байнхай.

— Яахадаа хуряалгаараа иимэ ехээр оройтобо гээшэбта,— гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдһөө асуухада:

— Хура борсон урагша табинагүй,—гэжэ тэдэнэр сэхэ харюусана.

— Бороогой орожо байхада намарай паар хахалжа болохо байгаа бэшэ гү? Колхоздотнай хуряагдажа абтаһан, хахалагдамаар 1400 га тараалан байна ха юм,—гэхэдэ:

— 46 га намарай паар хахалаад байнабди. Мүнөө нэгэ трактор энэ хүдэлмэридэ табяабди,—гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд ямар нэгэн ехэ хэмжээ абажархиһан мэтэ харюусана.

Колхозой тараалан, тоогууд дээгүүр ябажа, механизаторнуудай ажалые харахада тад ондоо тобшолол хэхээр байна.

Бригаднуудаар ябахада трактор, комбайнууд хуряалгада муугаар бэлдэгдэһэн, хоёр халаанда хүдэлгэгдэхэ механизаторнуудааршье хангагдаагүй байшоо.

Тараанай хүсэд эдеэшэхые хүлеэһээр тэрээндэ тон бэлэдхэл муутайгаар ороо. Хура бороогой орожо, тараа норгоболынь, тэрэнэй хатахые хүлеэһээр байтарнь, дахин бороо орожорхино.

Сэлмэг үдэрнүүдтэшье комбайнернууд ажалаа үглөөгүүр орой эхилээд, үдэшэлэн эртээр зогсоожорхино. Хуряалгын техникэ тиигэжэ тон мууса хэрэглэгдэнэ. Ургаса хуряалгын эхилһэн сагһаа хойшо 10 «СК-3», 6 «С-6» комбайнуудаар, хэдэн жаткаар ойрдоол 1730 га тараа амяарлан хадажа, тэрэнэй 710 гектарыень хуряажа абаад байха юм.

Хура бороотой үдэрнүүдтэ намарай паар хахалха байгаад, тракторнууд миин зогсожо байһаниинь гэмшэлтэй.

Намарай паар эндэ яахадаа хахалха гэжэ яаранагүйб гэхэдэ, колхозой хүтэлбэрилэгшэд тараанай узуурта малаа адуулха хүсэлэнтэй байһаниинь элирнэ.

Намарай паар хахалхаар табигдаһан ори ганса тракторыньшье бииратай юумэ хэнэгүй.

Һаяхан энэ тракторта хүдэлдэг тракторист Прокопий Назимовтай уулзахадамнай, тэрэ үглөөнэй 11 час хүрэтэр ажалаа эхилээдүй байба.

Намарай паар хахалжа ябаһан тракторай плугта предплужник байхагүй.

Ургаса хуряалгын унжагайрхын хажуугаар орооһо тараан ехэ гээлтэдэ ороно. Колхозой 2-дохи отделенидэ 50 га ешмээн дан дээгүүр хадагдажа, ургасынь 20—30 процент гээгдэшоо. Хуряагдаһан поли дээгүүрнь ябахада хэлхы хоолос хэбтэнэ.

3-дахи бригадын Сагаан Шулуута гэжэ газарта амяарлан хадагдаһан тараа суглуулан сохиходоо угаа олон хоолос газарта үлэшэнэ. Энэ тараае суглуулжа абаха тушаа хэншье бодомжолногүй.

Эдэ хоёр бригадада хадагдаһан тараа баалдаа ургажа байһыень хараабди.

Тараа хуряалгын унжагайржа, гээлтэ хоролтодо орожо байһанай үшөө нэгэ шалтагааниинь юун бэ гэхэдэ, ажалайнь эмхидхэл һула. Комбайнуудай элдэб шалтагаанаар эбдэршоод хэдэн часаар миин зогсожо байхада, хажуудань хэдэн автомашинанууд һахяад байха юм. Тиин колхоздонь гүрэндэ тараа зөөхэ автомашинанууд дуталдана.

Энэ жэлдэ хура бороотой байха, тараанай хушалтатай тоогуудые бэлдэхэ тушаа хэдэн дахин хэлсэгдэбэшье, нэгэшье тиимэ сарай эндэ бариигдаагүй байшоо.

Хэрбээ саашадаа яаралтай хэмжээ абаагүй һаа, энэ колхоздо нилээд ехэ тараан—арад зоной баялиг хосорхоёо байна.

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Соковиков, главна агроном нүхэр Гонсорунов гэгшэд хэды болотор хура бороо урдаа бариад һууха, ургаса хуряалгаяа иимэ муугаар ябуулжа байһанайнгаа түлөө хэзээ харюусаха юм гэжэ Хяагтын үйлэдбэриин парткомой секретарь нүхэр Баирбиликтуев, управлениин начальник нүхэр Иванов гэгшэдһээ асууха саг ерээ.

Ф. Михайлов.

КПСС-эй обкомдо

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин зарим колхозуудта орооһо тараа үрилтэдэ оруулжа байһан тухай

ан-Үдын үйлэдбэриин лениин зарим колхозууд э тараа худалдаха түсэ-үүргээгүй, үрэһэ хүрэнгэ бусад хэрэгсэлэй фонд-е хаажа хүсэлдүүлээгүй ад, шэнэ ургасынгаа та-рижэ захалаа гэжэ шал-р тодоруулагдаба.

гша оной сентябриин 10-Восход» колхоз колхоз-айнгаа ажалта үдэртэ ентнер тараа хубаажар-Колхозой гэшүүн Н. Н. бүхы бүлөөрөө 33 цент-6 килограмм тараа аба-тарэнэйнгээ 20 центне-дэлгүүр дээрэ худалдаа. ээ гадна нүхэр Мокро-ахиралтаар 566 кило- тараа комбайнернууд Мокров, Е. С. Покацкий дтэ олохо ажалта үдэр-нь гэжэ уриһаар үгэһэн юм. Мүн Улаан-Үдын шод Золотухин гэгшэдэ килограмм, Савенко гэг-100 килограмм тараа лһан байна. Колхозой тер Русин гэгшын зар- Медведкова гэжэ эхэнэртэ 200 килограмм шэниисэ худалдаа гэхэ мэтэ.

Орооһо тараа үрилтэдэ оруулжа байһан баримтанууд энэ управлениин «Гигант» колхоздо үзэгдэнэ.

Гүрэндэ тараа худалдаха уялгаяа дүүргээгүй, үрэһэ хүрэнгэеэ, бусад фонднуудаа хаажа дүүргээгүй байгаад, шэнэ ургасынгаа тараае үрилтэдэ оруулжа байһан баримтануудые КПСС-эй обкомой бюро эрид буруушааба.

Орооһо тараа үрилтэдэ оруулха баримтануудые гарғаһанай түлөө КПСС-эй обкомой бюро Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Н. Т. Антоненко, парткомой секретарь нүхэр И. Д. Черняков гэгшэдые зэмэлжэ, дахин иимэ баримтануудые гаргахагүй хэмжээ үйлэдбэриин управлени болон партком абаха, орооһо тараа үригшэд партийна болон сүүдэй харюусалгада хабаадуулагдаха гэһэн тэдэнэй мэдүүлгые анхаралдаа абаба. Бусад управленинүүдэй зарим ажахынуудта орооһо тараа үрилтэдэ оруулха иимэрхүү баримтануудай бии байһые анхаржа, партиин обком колхоз болон совхозуудта тараа талханай зүбөөр гаргашалагдажа байһанай хойноһоо шанга хиналта табиха, орооһо тараа үрихэ, хулгайлха баримтануудые эрид сараха эрилтэ үйлэдбэриин управленинүүдтэ, партийна комитедүүдтэ табиба.

Колхоз болон совхозуудта доторой хэрэгсэлдэ тараа талханай гаргашалагдажа байһые шалгаад, гүрэндэ тараа худалдаха уялгаяа дүүргээдүй байгаад, орооһо тараагаа үрилтэдэ оруулжа байһан баримтануудые элирүүлбэл, зэмэтэ хүнүүдые хуулиин ёһоор хэһээхые КПСС-эй обком Ниитын журам сахиха министерствые (нүхэр Эрдынеевые), прокуратурые (нүхэр Цыденжаповые), республикын Верховно сүүдые (нүхэр Могноновые) уялгалба.

Уялгаяа шэнэлбэ

Улаан-Үдын шэлэй механизированнэ заводой коллектив Агуухэ Октябриин алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэнэ. Урдань абаһан уялгаяа шэнэлэн хаража, нэмэлтэ уялгануудые абаба.

Энээнэй ёһоор жэлэй түсэб декабриин 20 болотор дүүргэгдэжэ, заводой хоёрдохи системын түсэбөөр 250 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргагдаха болоно. Ноябриин 7 болотор 210 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргагдаад байха юм.

Ажалайнгаа бүтээсэ түсэбһөө гадуур нэгэ процентээр дээшэлүүлжэ, 250 мянган түхэриг олзо нэмэжэ абахаар хараалнабди.

Сентябриин арбан хоногто даабариһаа гадуур 10 мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилэгдөө.

К. Исаков,
заводой хүдэлмэрилэгшэ.

Амжалтаяа арьбадхаха

Паровоз, вагонуудай ашаглалга һайжаруулхын тула поезднуудай коммерческэ ябасые түргэдхэхэ хэрэгтэй. Локомотив, вагонуудые түлижэ дулаасуулха, тэдэнэй заһабарилгада, амортизацида, мүн локомотивна, поездын бригадануудай түлөөһэндэ гаргашалагдадаг мүнгэ зөөри алмагдадаг гээшэ.

Тооложо үзэхэдэ, поездын коммерческэ ябасые нэгэ процентээр хурдадхабал, ашаа шэрэлгын үнэ сэн 0,09 процентээр хямдарха болоно.

Август һарада Улаан-Үдын отделениин халаанай дежурна Константин Михайлович Жуков энэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхээ. Поезднуудые станцинуудһаа графигай ёһоор ябуулжа, харгыдаа уһа абаха болон бусад хэрэгээр зогсолгыень хороожо, тэдэнэй коммерческэ ябасые нэгэ километрээр түргэдхэбэ. Тэрэшэлэн диспетчернүүд Питкевич, Казыкин, Безрукова гэгшэд поезднуудай коммерческэ ябаса түргэдхэхэ талаар август һарада амжалта туйлаһан байна.

М. Савельев.

Шэнэ аргаар

Республикын леспромхозуудай бэлэдхэһэн модотой хэдэн зуун вагонууд түмэр харгыгаар түрэл ороноймнай элдэб районуудта — Дунда Ази, Украина, Белорусси тээшэ үдэр бүри эльгээгдэжэ байдаг.

Энэ модо ашаалдаг хүдэлмэришэдэй ажалай тон хүндэ, харюусалгатай байһаниинь элитэ. Мүнөө поезднууд түргөөр ябадаг болоо хадань, ашаатай модонуудай харгыдаа задаржа унахагүйн тула һайса бүхэлхэ хэрэгтэй.

Һаяхан болотор вагондо ашагдаһан мододой хажуу талаарнь стойконууд табигдажа, дээгүүрээ проволокоор татагдаад, мушхаглажа бүхэлэгдэдэг һэн. Хэды һайнаар бүхэлбэшье, харгыдаа проволоконь таһарха, мушхагдаһан эршэнь задаржа һуларха, тиигээд авари болохо али олон ушар үзэгдэдэг бэлэй. Мүн хэды ехэ проволоко гаргашалагдадаг, нэгэ хэрэглэгдээд хаягдадаг байгааб? Мушхагдаһан проволокын эршыень задалжа дахинаа хэрэглэхын аргагүй ха юм.

Тиимэһээ модо тээһэн вагонуудые бүхэлхэ шэнэ арга зохёогдоһон байна. Проволокын орондо бэе бэетэе ородог хатуу булад сахаригууд хэрэглэгдэдэг болоо. Иимэ сахаригуудые хэды дахин хэрэглэжэ болохо найдабаритай, бүхэ юм.

Мүнөө Зам харилсаанай министерствын даалгабаряар Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын завод иимэ сахаригуудые бүтээжэ эхилээ. Жэлэй дүүрэтэр гурбан миллион сахариг хэгдэхэ байна.

П. Чечеткин,
ЛВРЗ-гэй дизельнэ цехэй мастер.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИС ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭДЭ ОНСО АНХАРАЛАА ХАНДУУЛХА

Галуута нуурай шахтоуправлениин парткомой тоосоото hунгуулиин партийна суглаан болоо. Энээндэ хабаадаhан хоёр зуу шахуу шахтёрнууд-коммунистнууд ажалай түрүү онол арга олоной дунда дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэриингөө доторой арга боломжые бодомжотойгоор хэрэглэхэ, бии байhан дутуу дунданuудаа эрид шууд усадхаха гэhэн асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулба.

Галуута нуурай шахтоуправлениин парткомой секретарь нүхэр **Гребцов** жэлэй хугасаа соо ябуулагдаhан партийна хүдэлмэри тухай тогтон хэлэхэ зуураа, коммунистнуудай үүсхэл эдэбхиин дээшэлhэн, тэдэнэй олонхиин ажал хэрэгтээ, ажабайдалдаа коммунис ёhоор хандадаг болоhон тухай тэмдэглэбэ. Тэдэнэй тоодо мастер-взрывнигүүд Михаил Ержин, Григорий Коновалов, проходчигууд Харитон Кусраев, Гармажап Тучинов, Бальжинима Бальжиев, экскаваторай машинист Владимир Лиханшин, түрүү участогуудые даагша Геннадий Шубин, Кирилл Слюнкин гэгшэдэй нэрэнүүд дурдагдаба. Ажалаа шэнэ гуримаар (циклын графигаар) эмхидхэhэн М. А. Шакирзановай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив hара соо түсэбэй ёhоор 300 тонно шулуу нүүрhэ малтан абаха аад, 306 тонно абаhан байха юм. Мүн тэдэнэр hарын туршада «ЛГД-2» комбайнаараа 13,5 мянган тонно шулуу нүүрhэ малтан абажа, Зүүн-Сибириин шулуу нүүрhэнэй предприятинуудай дунда ажалай эгээн ехэ бүтээсэ туйлаhан байна.

Тиихэтэй хамта шахтануудай ажал хэрэгтэ ехэхэн дутуу дунданууд бии, горно техникэ үндэр бүтээсэтэйгээр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ нүхэр Гребцов хэлэбэ. Тиимэhээ 7/8 шахтын коллектив (начальнигынь Н. А. Швец) 8 hара соо гүрэндөө 34.994 тонно шулуу нүүрhэ түсэбhөө дутуу үгөө.

Галуута нуурай шахтоуправлениин тоосоото hунгуулиин партийна суглаанhаа

Элидхэлшын hүүлдэ үгэ хэлэhэн үнинэй коммунист горняк нүхэр **Захаренко** иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Манай шахтын газар дорохи участогууд түсэбөө бирагүйгөөр дүүргэнэ гээд нэгэтэ бэшэ хэлсэгдэhэн, дутуу дунданuудаа зайсуулха шиидхэбэринүүдшье гараhан байха. Зүгөөр шахтоуправлениин хүтэлбэрилэгшэд, мүн партком тэрэ хөөрэлдөөнhөө саашa онодоггүй, абтаhан шиидхэбэринүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байhанда анхаралаа табижа hонирходоггүй, шалгадаггүйнь гайхалтай юм. Эгээл энэ ушарhаа шалтагаалжа, манай шахтын хүдэлмэришэдэй олонхинь абаhан уялгануудаа бэелүүлхэ гэжэ оролдоногүй, тэрээндээ харюусалгагүйгөөр хандана.

Коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэтэй проходчигуудай бригадые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр **Кусраев** үндэр бүтээсэ туйлаха хэрэгтэ ямар юумэнэй hаад тойбо татажа байhан тушаа шүүмжэлхэ зуураа, бригадынгаа доторой арга боломжо бодомжотойгоор хэрэглэбэл, нэгэ hара соо 130—140 метр (түсэбынь 120 метр) малтаха аргатайбди гэжэ мэдүүлбэ.

— Манай шахтын хүдэлмэришэдэй дунда ажал хэрэгтээ эдэбхитэй, шадамараар хандадаг түрүү горнягууд үсөөн бэшэ юм,—гээд 7/8 шахтын нормировщик Василий **Горлов** үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Тиигэбэшье тэдэнэй дунда коммунистнууд тон үсөөн юм, зүгөөр эдэ түрүү хүнүүдые партиин зэргэдэ абахын тула биратай юумэ хэнэгүйбди.

Шахтоуправлениин комсомолой организациин секретарь коммунист Виктор **Кобелев** горно мастернууд болон бригадирнууд залуу шахтернуудые хүмүүжүүлхэ уялгадаа мууса хандана гэжэ тэмдэглээ. Залуу шахтёрнууд даажа абаhан машинануудаа үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглажа үшөөл биранагүй. Жэшээлхэдэ, түрүү комбайнернуудай нэгэ hарада 40—50 метр малтан урагшаа дабшадаг байгаа hаа, зариман оройдоол хорёод метр малтана. Дүй дүршэл багатай залуу комбайнернуудта горно мастернууд, бригадирнууд зохид зүбшэл, туhаламжа үзүүлдэггүй байhаниинь гэмшэлтэй.

Галуута нуурай шахтоуправлениин главна инженер нүхэр **Целобанов** үгэ хэлэхэ зуураа, инженерно-техническэ хүдэлмэриие эрид hайжаруулха тухай хэлээд, шахтануудай партийна эхин организациин соёл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээнhээ энэ асуудал дулдыдаха байна гэбэ. Ганса өөрынгөө урдахиие бэшэ, харин бүхы хамтын хэрэгэй түлөө үнэн зүрхэнhөө оролдожо ажаллаха гэhэн бодол шахтёр бүхэндэ түрүүлхын түлөө бидэ, коммунистнууд ходо оролдохо уялгатайбди гэжэ онсолон тэмдэглээ.

Шахтоуправлениин парткомой секретаряар нүхэр **Слюнкин К. Е.** hунгагдаба.

Ц. Балданов.

Иимэшье ушар болодог

Хожом хүллөөрэйш...

Эй... нүхэр! Яагаа орой болотор унтанаш? Ажал хүдэлмэридөө түргэн гарыш!—гэhэн оог хашхараан нэгэтэ үглөөгүүр наранай дээрэ гараhан хойно «Эрдэм» совхозой түбэй нэгэ үйлсэдэ дуулдаhан гэхэ.

— Юун иимэ шангаар hүүхирөө хүн гээшэбта, дүлии хүн эндэтнай үгыл,—гэжэ шальнигархан шляпа толгой дээрээ табиhан, эндэ тэндээ халааhатай хүүртигээ арhан ооhороор уршытар бэhэлhэн (тэрэнь хаhагүй ехэ байгаа ха) набтархан бэетэй, hэрбэгэр хара hахалтай Базарай Бадма гэдэг уграад сооhоо гаража, бригадирайнгаа урдаhаа енгүүтэйгээр дуугарба.

Тэрэнь ехэ мэгдэhэн янзатай:

—Үгы, юугээ хэжэ мүнөө болотор гэртээ hууна гээшэбши? Хартаабха малтахаяа ерэhэн хүдэлмэришэд шамайе хүлеэгээд, миии hуунал. Бага зэргэ шамдуугаар хүдэлыш!—гээд гани галаб болошоно.

— Яагаа тиимэ яаруу хүн гээшэбта? Үгы юрэдөө та өөрөө оройдоол хахад часай саада тээхэнэ хартаабха дээрэ ошохо наряад намда үгөө бэшэ hаалта?—гээд нөөхи хүмнай нюдөө бэлтылгэн, бригадирай урдаhаа гайхангяар харана.

— Зай, хүрөө... хүрөө... Оло табан юумэ бү шашал даа. Үтэр түргэн тэргэдээ hуугаад яба,—гээд бригадирынь тэшэ ядан бадашана.

— Бага зэргэ хүлеэгыт. Тэргэдэнь морёо хүллэhүүлби. Тэндэтнай ямар гал түймэр боложо байгаа юм,—гээд Базарай Бадма уграад руугаа орошоно.

— Хожом тэрэнээ хүллөөрэйш! Мүнөө тэргэдээ hуугаад, түргэхэн яба,—гэжэ бригадир хэндэ юушье гэжэ хэлэжэ байhанаа ойлгохоёо болишоод, дэмы дэмы дуугарhаар, тахир зээрдынгээ шадал мэдүүлэн, үйлсын нүгөө заха руу гүйлгэжэ ябашана.

Иимэшүү ябадал «Эрдэм» совхозой 1-дэхи отделенидэ тэнгэриин үдэр бүри гэхээр үзэгдэдэг. Энэ үдэр хэн хаана, ямар ажал хэхэ ёhотойб, тэндэнь хэды хүдэлмэришэн хүдэлхэ ёhотойб гэжэ урда үдэрынь отделениин ноёдой түсэблөөгүй байhан дээрэhээ бүхы ажалынь 9—10 час багаар эхилдэг. Тиихэдэ зарим хүдэлмэришэд «ямар ажалда ябуулха юм hэм» гэжэ хүлеэжэ ядаад, гэртээ харишадагшье ушар бии.

Танай ажахыда мүн баhа «hуугаад яба, хожом хүллөөрэйш» гэхэ ябадал ушаргүй аабза?...

Ц. Бабушеев.

Үндэр баян ургасын шухала нүхэсэл

Уhанай ажахы эрхилхэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ К. С. Корнев хөөрэнэ

Дэлхэйн арад зон эдеэ хоолой зүйлэй хахад хубиинь уhалагдадаг полинууд дээрэhээ абадаг юм. Гэбэшье, иимэ газарай хэмжээн хахалагдадаг бүхы газарай миин лэ 13 процент болоно.

Газар уhалдаг олон районуудта үнэтэ ургамалнуудай ургаса жэлэй хугасаан соо хоёр, гурба дахин абадаг байна. Энээнэй ашаар уhалагдадаг газар дээрэhээ абтаhан продукциин сэн хахалагдадаг бүхы газарhаа абтаhан ургасын сэнтэй адли юм.

Россин Федерациин колхозууд болон совхозуудта ирригациин ямар удха шанартай байhан тухайнь хөөрэжэ үгэхыень уhанай ажахы эрхилхэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Константин Сергеевич Корневто ТАСС-ай корреспондент хандаба.

Манай орондо hүүлэй үе болотор шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаhанай ашаар газар таряалангай продукци (80 гаран процент) улам ехээр абтадаг байгаа гэжэ К. С. Корнев хөөрэбэ. Тиин энэ арга зам хадаа саашадаа хэтэ мүнхэдөө хэрэглэгдэхэ аргагүй ха юм. Жэшээнь, орооhо таряа, хартаабха, овощ 1961—1970 онуудай туршада хоёр дахин ехэдхэхын тулада тарилгын талмайе жэл бүри иимээр үргэдхэжэ байгаа hаа, 400 миллион гектар болгохо хэрэгтэй байгаа бшуу. Тиигэн гэхэдэнь энэ үе соо хахалагдаха газар 230 миллион гектар байха юм.

Саашадаа шэнэ газар үйлэдбэридөө оруулхын тулада таряалангай полинуудай үрэжэл дээшэлүүлхэ эрид хэмжээнүүд абтаха ёhотой. Сагай уларилай ямаршье байгаа хада тогтууритай үндэр баян ургаса абаха шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн хадаа газар уhалалга мүн болоно.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгын асари ехэ программа харуулха зуураа нүхэр Н. С. Хрущев КПСС-эй XXII съезд дээрэ иигэжэ хэлээ hэн: «Манай парти ирригацида, полинуудые уhалха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг. Ирригаци гээшэмнай Ленинэй электрификациин түсэбэй гол хуби мүн болоно».

Гандуу районуудта газар уhалха, шэнээр элдүүрилhэн газар уhалха, эрхилэгдэжэ байгаа уhалагдадаг газар таряалангые улам хүгжөөхэ, уhа сөөрэм бариха, уhа намаг ехэтэй газар хатааха зорилгоор ирригациин үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулха түсэб манай партиин программа хараалhан байгаа.

Шииг нойто багатай элдүүриин газартай Россин Федерацида энэ тусгаар ехэ удха шанартай гээшэ. Хойто Кавказай, Доной адагай, урда Ураалай, Поволжьеын районуудай, Красноярска хизаарай урда районуудай, Буряадай, Яхадай автономито республикануудай газарые жэл бүри ехээршье hаа, багааршье hаа уhалха хэрэгтэй болодог. Түбэй районуудташье, Волгын эхинэй, Ленинградска областиин районуудта овощиин тарилга уhалха хэрэгтэй болодог байна.

Манай республикын колхозууд болон совхозуудай уhалагдадаг газар жэлhээ жэлдэ ехэ боложо байнхай. Мүнөө үедэ иимэ газарай хэмжээн 1430 мянган гектар болоод байна. Тэдэ энэмнайшье багашаг гээшэ ааб даа. Уhаар, газараар элбэг РСФСР-эй гандуу-ба гандуушаг районуудта газар уhалалга үргэнөөр хүгжөөжэ, ашаг ехэтэ, хүгжэнги газар таряалан эрхилхэ, тиигэжэ эдэ районуудта тохёолдодог ган гасуурай муу хойшолонгуудые оруулгүй усадхаха хэрэгтэй. Республика доторнай уhалагдадаг газарай хэмжээн 1970 ондо хоёр миллион гектарhаа бага бэшээр үргэдхэгдэхэ ёhотой.

Гол мүрэнүүдэй уhа хэрэглэжэ, РСФСР-тэ уhалагдадаг газар таряалан хүгжөөхэ арга боломжо бии гэбэл иимэ: Краснодарска ба Ставропольско хизаарнуудта, Дагестанска, Чечено-Ингушетиин, Хойто-Осетиин автономито республикануудта Кубаниин гол мүрэнүүдые, Терек гэдэгэй уhа хэрэглэжэ боломоор. Ростовско областьдо Доной уhа хэрэглэхэдэ болохо, Астраханска, Волгоградска, Саратовска, Куйбышевска областьнуудта, Хальмагай автономито республикада Волго мүрэнэй уhа үргэнөөр хэрэглэжэ болоно. Зүүн-Сибириин болон Алас Дурна зүгэй районуудшье уhалагдадаг газар таряалан эрхилхэ ехэ арга боломжотой ха юм.

1970 ондо Хойто Кавказда 700 мянган гектар уhалагдадаг шэнэ газар ашаглалгада оруулагдаха, Поволжьедо—900 мянга гаран гектар, Баруун Сибирьтэ—200 мянган гектар, Зүүн Сибирьтэ—120 мянган гектар, тиихэдэ Алас Дурна зүгтэ—100 мянган гектар уhалагдадаг шэнэ газар ашаглалгада оруулагдаха байна. Тиихэдэ 240 мянган гектар газарта хүдэлжэ байhан уhалууриин системэ шэнэлэн заhабарилха хэрэгтэй.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд рис 120 миллион пүүдээр, кукуруза, орооhото хоолосто ургамалые, горох 330 миллион пүүдээр ехэдхэхэ арга нүхэсэл олгоно.

Газарай уhа hайнаар хэрэглэhэнэй ашаар хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса гурба-дүрбэ дахин ехэдхэхээр үргэн хэмжээнэй уhалууриин программа бэелүүлхэ гээшэ уhалагдадаггүй 20 мянган гектар шэнэ газар ашаглаhантай тон адли юм. Дулаан, нара ехэтэй урда зүгэй, Поволжьеын газарые уhалаад, бусад хэмжээнүүдые бэелүүлбэл, эндэхи газар дайда хүдөө ажахын үйлэдбэриин баян хизаар орон болохо байгаа.

Олон звенонууд, бригаданууд, түрүү колхозууд болон совхозууд агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые хүсэдөөр хэрэглэhэнэй ашаар уhалагдадаг газар дээрэ хүдөө ажахын ургамалнуудай үндэр баян ургаса абажа, иимэ газарhаа ехэ олзо доход оруулна.

Ставропольско хизаарай Ипатовска үйлэдбэриин управлениин «Родина» колхоз уhалагдадаг газар таряалангые hайнаар эрхилhэнэй ашаар ехэ ургаса абана. Нүхэр Т. Васильченко гэдэгэй онhожоруулагдаhан звено 40 гектар газарые гурба дахин уhалжа, 1962 ондо гектар бүриhөө 55 центнер кукурузын таряа абаа, тиигэн гэхэдэнь иимэл аад, уhалагдадаггүй газарай гектар бүриhөө энэ ургамалай миин 12 центнер орооhон абтаhан байна.

Ростовско областиин «Золотаревский» колхозой нүхэр Горожаевагай звено 1962 ондо зуун гектарай га бүриhөө 99 центнер кукурузын таряа абаа. Хойто Осетиин АССР-эй «Хумалаг» колхозой Социалис Ажалай Герой Х. Албегова гэгшын звено 90 гектар газарай га бүриhөө 115 центнер, мүн үшөө дээшэшье кукурузын таряа ургуулна. Иимэ жэшээнүүдые тоолохо болоо hаа барагдашагүй.

Олон автономито республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта уhалагдадаг газар муугаар хэрэглэгдэнэ. Волгоградска болон Ростовско областьнуудта, Ставропольско хизаарта, Чечено-Ингушетиин, Дагестанай автономито республикануудта энэ нэн түрүүн хабаатай. Эдэ область болон республикануудта уhалууриин системэ барилгада илангаяа ехэ зөөри гаргашалагдаhан байгаа.

Жэшээнь, Ростовско областьдо үнгэрэгшэ жэлдэ бэлэдхэгдэhэн 148,7 мянган гектарай миин 90 мянган гектарынь уhалагдаа, Ставропольско хизаарта — 68 мянган гектарай 52,7 мянганиинь уhалагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ Россин Федераци дотор хамтадаа 379 мянган гектар газар уhалууриин системэтэйшье hаа, уhалагдадаггүй гэжэ хэрэглэгдээ. Уhалууриин барилгануудые хүсэдөөр ашаглажа шадаагүй дээрэhээ колхозууд болон совхозууд 36 миллион түхэригэй хүдөө ажахын продукци дутуу абаа гэжэ хүсэд бэшэ мэдээнhээ тоологдобо.

Мүн энэ жэлдэшье уhалууриин хэрэг нёдондонойхиhоо дээрэ бэшэ. Августын 15 болотор 1252 мянган гектар газар уhалагдаха ёhотой аад, оройдоо 962 мянган гектарынь уhалагдаба. Волгоградска, Саратовска, Оренбургска областьнуудта, Красноярска хизаарта энэ хүдэлмэри илангаяа хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Газар уhалха техникэ, энэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ гээшэ ехэ удха шанартай. Бороогой ороhон шэнгеэр уhа сасадаг машинануудые хэрэглэхэдэ, хоёр гурба дахин бага уhан гаргашалагдадаг, ажал хүнгэдхэдэг, энэ хүдэлмэриин өөрынь үнэ хямдаруулдаг, шанарыень hайжаруулдаг юм. Гэбэшье уhалагдадаг газартай ажахынууд иимэ машинануудаар хангагданагүй.

Республикын полинууд дээрэ газар уhалдаг хэдэ хэдэн янзын машинанууд хүдэлнэ. Жэшээнь, 100 метр үргэнтэй уhалдаг агрегат бии болонхой. Гэбэшье энэ абасань таряашадай эрилтэ ханганагүй. Үргэн абасатай агрегадууд хэрэгтэй. Волгоградта хэгдэжэ байгаа ДМ-200 гэжэ агрегат энэ эрилтые хангажа шадаха байгаа. Гэбэшье Доодо Волгын совнархоз эдэ машинануудые олоор бүтээн гаргаха хэрэг аргагүйгөөр удааруулжа байна.

Уhалууриин системэнүүдтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд саг үргэлжэ анхаралаа хандуулха ёhотой. hубаг, ханаабинуудые хайр элhэнhээ, буртаг ургамалhаа ходо сэбэрлэжэ байха шухала. Энээнэй урда тээ ханаабнуудые сэбэрлэхэ техникэ үгы дээрэhээ энэ хүдэлмэри гараар хэгдэдэг байгаа. Мүнөө hай hайн машинанууд бии болохо ёhотой.

Уhалагдадаг газарые ха... гүйгөөр ашагладаг нэгэ ша... юуб гэхэдэ, гүрэнэй үнэтэ ... гэжэ тусхай ээдтэ газар ... дадаггүй байна. Уhалагдадаг ... таряалангай агротехникэ юры... зар таряалангай агротехникэ... илгаатай юм. Уhалагдадаг ... элдүүрилгэ хэхын тулада ... хэгдэдэг, үтэгжүүлхэ, бурта... hэнтэй тэмсэхэ хэрэгтэй. ... олон колхозууд, совхозуудай... номууд энээниие хараадаа ... гүйнь муу.

Уhалагдадаг, хатаагдаhан ... дээрэ тусхай мэргэжэлтэй се... колхозуудые, бага газар hа... делени, бригаданууд, зве... эмхидхэбэл зохистой. Иигэ... гаа hаа, уhалагдадаг газар ... ашаглагдаха hэн.

Ирригациин барилгада г... hан мүнгэ зөөри түргэнөөр ... хын тулада уhалагладаг, ха... даг газар дээрэ түргэнөөр ... хэхэ хэрэгтэй. Гидротехнич... рилгаhаа гадна, гэр байрын, ... болон үйлэдбэриин байрану... хеэ холбоон, электрын ... дамжуулха, уhа гүйлгэхэ ... нууд хэгдэхэ зэргэтэй. Тииг... хы гаргашань түргэнөөр ... даха, ажахынууд үнэхөөрөө ... овощ, үрэ жэмэс болон ... эдеэ хоолой зүйл абадаг ё... риканууд боложо шадаха б...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной сентябриин 15.

Түрэл орон доторнай

БЭЛИГТЭЙ ХҮГЖЭМШЭ

МОСКВА. (ТАСС). Жак Тибогой нэрэмжэтэ Парижда үнгэргэгдэхэ конкурсдо скрипкээр наададаг 7 совет хүгжэмшэд бэлдэжэ байна. Хүгжэмшэдэй энэ ехэ мүрысөөндэ эгээ залуунь 17 наhатай хүн хабаадажа болохо юм. Түбэй хүгжэмэй hургуулиин 10-дахи классай hурагша Олег Каган 16 наhатай. Үшөө наhаяа гүйсөөгүйшье hаа, Олег Париж ошохонь... Ноябриин 21-дэ, конкурсын нээгдэhэнэй үглөөдэрынь залуу хүгжэмшэ Олег 17 наhа гүйсэхэ. Тиигээд лэ аха нүхэдтээ бэлиг шадабаряа харуулха байна бшуу.

Лауреадууд болоhон Ирина Бочкова, Нина Бевлина, Марк Лубоцкий, Маринэ Яшвили гэгшэд Жак Тибогой нэрэмжэтэ мүрысөөндэ хабаадаха. Хельсинки городто үнгэргэгдэhэн залуушуулай, hурагшадай бүхэдэлхэйн VIII фестивальда шалгаржа гараhан Роман Иодель баhал бэлигээ харуулхань. Залуухан Олег Каган Владимир Ланцман хоёр тэндэ хүн зониие гайхуулжа болохо даа.

Московско консерваториин Бага зал соо hаяхан конкурсдо ошохо манай хүгжэмшэд хүн зондо бэлиг шадабаряа харуулба.

БРЯНСКА ОБЛАСТЬ. Стародубска районой «Красный путиловец» колхозой хартаабха ургуулдаг звеное даагша В. С. Бугрим 13 жэл соо энэ ажалдаа хүдэлжэ байна. Энэ эхэнэрэй даадаг звено жэл бүри хартаабхын үндэр баян ургаса абадаг. Энэ жэлдэ сагай уларилай хэдышье бэрхэ байгаа hаа, баян ургаса ургуулаа. Гектар бүриhөө 220—240 центнерhээ бага бэшэ хартаабха абтаха. Зураг дээрэ: В. С. Бугрим (баруун тээhээ) звеногойнь гэшүүн комсомол басаган Надежда Парфененко хоёр.

ТАСС-ай фотохронико.

КОММУНИС АЖАЛАЙ ДОМНО

ДНЕПРОДЗЕРЖИНСК. (ТАСС-ай корр.). Дзержинскын нэрэмжэтэ металлургическа заводой нэгэ доменно пеэщэнгэй хүдэлмэрилэгшэд халаан соо түсэбhөө гадуур 269 тонно шэрэм хайлуулаа. Иигэжэ ажалай сууда гарамаар бүтээсэ эдэнэр туйлаhан байна.

Энэ домнодо эрдэм ухаанай, техникын шэнэ шэнэ туйлалтанууд хэрэглэгдэдэг болоо. Энээнэй ашаар шэрэм түргөөр хайлуулдаг, түлишэ, хэрэг... багаар хэрэглэдэг болоhон... Энэ домнодо ажалладаг б... нуудай мастернууд Г. ... ник, В. Таранов, И. ... Марченко гэгшэд агрега... сые хүсэдөөр хэрэглэхэ ... урдань үзэгдөөгүй амжал... лаhан байна.

Жэлэй эхинhээ хойш... домно түсэбhөө гадуур 250... но шэрэм хайлуулhан, 6 ... тонно кокс, 10 мянган то... да алмаhан байна бшуу.

Түрүү домнодо коммуни... лай агрегадай хүндэтэ нэр... гэ олгогдонхой.

hОНИРХОЛТОЙ НОМ

«Коммунис хүмүүжүүлгы... дэhэ hууринууд» гэжэ h... холтой ном хоёрдохёо хэбли... Шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ ... далнуудые hонирхон шэнэ... хүнүүдтэ, нэн түрүүндэ юр... эрдэм шудалха hургуулин... багшанарта энэ номынь уга... hатай байха. КПСС-эй XXII ... дын шиидхэбэринүүд, тэнд... талагдаhан шэнэ Программа... раада абажа зарим хубилалт... оруулагдаhан байна. Гадна ... номой түрүүн гарахадань ... hэн эрдэмтэдэй багшанарай ... лалтанууд мүн лэ хараада а... хай.

(ТАС...

Арюухан сэдьхэл, ажалша га...

★ ОЧЕРК ★★

ГАЗАА hАЯЛ гэгээ орожо, үдэр болохын тэмдэг үзэгдөөд, Ташалан тосхоной айлнуудай гэрэй хоолойгоор түрүүшын утаан бушхажа байба. Баруулжа, зүүлжээ гонзойhон ехэ үйлсын дундуурхи гэрэй хашаагай үүдэн нээгдэжэ, хара халаадтай, булшандаа хүрэмэ түриитэй резинэ сабхи үмдэhэн нэгэ эхэнэр гараад, hаалиин фермын байра тээшэ бушуухан алхалба.

Хараха янзада гуша гарамгай наhанай, набтаршаг аад, саб гэмэ бэетэй, урин дулаахан харасатай эхэнэр. Буржад гэhэн хүрибтэр шара үhэндэнь эндэ тэндэ ходо харбажа гараhан сагаан үhэнүүдые, мүн нюдэдэйнь хажуугаархи улэ мэдэг уршалаануудые харахадаа, олон юумэ үзэжэ, нилээд бэрхэшээлнүүдтэй ушарhан лэ хүн ха гэжэ ойлгохоор.

Энэмнай Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан Нина Максимовна Литяева болоно. Магад хоёр жэлэй саана ганса гартай аад, арбан гурбан үнеэ даажа абаад ажаллажа, амжалта туйлаhан hаалишан тухай hураг суу дуулаhаншье байжа болохот. Эгээл тэрэ юрэ бусын hаалишан эхэнэрнай энэ гээшэл даа.

Нина Литяевагай түрүүн хайшан гээд гэнтын усал аюулда орожо, баруун гараа гэмтэhэн, ямар бэрхэшээлые дабан, hаалишан болоhон тухайдань тобшохоноор хөөрэхэ ушартай бологдоно.

...1947 ондо hэн. 17 наhатай Нина басаган ФЗО-гой hургуули дүүргээд, баhал тиимэ эдир залуухан хүбүүд, басагадаар Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой (тиихэдэ ПВЗ) мантан томо цехүүдэй үүдэ нээжэ ороод, ажалай арюун замай эхи табин, хүдэлмэриин хүдэр жолоо барижа эхилээ юм.

Гэбэшье нэгэтэ үглөөгүүр инструментальна цехтээ ерээд, станогоо хүдэлгэжэ байтараа хайшаншье гэжэб даа, дүршэлгүйhөө гү, али машинань нэгэ дутуутай байгаад юм гү, гэнтэ гарыень ямар нэгэн айхабтар хүндэ юумэ даражархихадал гээд, Нина бэшэ юушье мэдэдэггүй. Ойро зуура солоо орожо харахадань, дэргэдэнь хүнүүд обоорчонхой:

— Нина, Нина!! Яагаабши, юун болооб?— гэлдэжэ байба.

—Гарни... —гээд Нина мэдээгээ табижархёо hэн.

hүүлдэ мэдэхэдээ, больницын дун сагаан таhалга соо хэбтэбэ. Абаhаар лэ юун болоhониие дахин hанажа, гараа хүдэлгэхэ гэхэдэнь аргагүй, уятай.

— Тэрэмни бүтэн юумэ гү, али hалаа гээшэ гү?— гээд шэбшэнэ.

— Аа, Нина, hэрээ гүш? Бараг болохош даа. Тэд хайшан гэхэбши. Дахин заводто станогтоо хүдэлжэ шадахаяа болёо гээшэш. Бү голхоро, залуу байнаш, хэхэ ажалшни олдохо даа...,—гэжэ урихан шарайтай врач эхэнэр хажуудань ерээд, удаан hуужа, зохидоор хөөрэлдөө hэн.

хоёр гартайшье hаалишаниие олохонь бэрхэтэй гэжэ hайн мэдэхэ дээрэhээ түрүүлэгшэ ехээр гайхан:

— Хайшан гээд гансахан зүүн гараараа арбаад үнеэ hааха гээшэбта?— гэжэ нүхэр Баданов этигэжэ ядангяар хэлэбэ.

— Туршаял даа. Дан хүндэ

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГТОЙ ХҮНҮҮД ТУХАЙ

— Зай эдир наhандаа баруун гараа сарбуугаараа таhараад, хаана, юу хэхэбиб? Иигээд лэ эрэмдэг үлбэр, хахад бэетэй бологдобо гээшэ гү?— гэжэ басаган уйдхартайгаар бодожо хэбтэдэг hэн.

Иимэ бэрхэшээлдэ ороод байхадань, үетэн нүхэд, сугтаа хүдэлдэг зониинь, заводой, цехэйшье партийна, комсомолой, профсоюзай организаци орхёогүй, алишье талаhаань тэдхэмжэ, туhаламжа үзүүлжэ байгаа. Мүн hайн hайхан үгөөрөө урма зоригыень дэмжэхэ, бадаруулхашье хүнүүд бии бэлэй.

— Би иигэжэ ганса гартайгаа урдаа бэряад, хүнгэн хүдэлмэри бэдэрээд ябаха хүн гээшэ гүб? Тэд нэгэ гарни бүтэн, хүл бэе махабадамни элүүр ха юм. Зориг, зүрхэншье биил. Хүнэй хэдэг ямаршье хүндэ хүдэлмэри хэлсээд туршахада яахаб,—гэhэн хүсэл Нинын hанаанhаа гарахаяа болибо.

1958 он. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ парти, правительствымнай айхабтар ехэ анхарал хандуулжа байhан үе бэлэй. Нина Литяева өөрынгөө нүхэр Анатолитой зүбшэжэ, хоёр хүүгэдээ абаад, Загарайн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлхөөр зөөжэ ерэбэ.

— Зай, юу хэжэ шадаха гээшэбта? Хүнгэншэг ажал оложо үгэхэ гүбдеэ даа,— гээд колхозой түрүүлэгшэ Д. Б. Баданов Нинын шарай адаглан хараба.

— Үгы, намайе hаалишан болгыт гэжэ гуйхал hанаатайб,— гээд Нина эрид шиидэнги байба.

Тэд ганса гартайhаа байха болоо hаань болино бэзэб,— гэбэ Нина.

Хүн болоhоор малай хүхэ дэлэндэ хүрэжэ үзөөгүй аад, оройдоол гансахан гараараа үнеэн бүхэнэй дүрбэн хүхэ нэгэ нэгээр шоборжо гараха гээшэ амархан хэрэг бэшэ байба. Түрүүшээр зүүн гарынь шалажа, шархиржа, тэнсэлгүйгөөр үбдэдэг hэн. Гадна үнеэн бүхэниие бөөмэйлжэ, hайнаар эдеэлүүлхэ, уhалха, хүнэг амhартаяа угааха, аршахаhаа эхилээд, hаалишанай хэхэ ажал хоёр наранай

хоорондо юу барагдагша hэм. Үшөө өөрынь гэртэхи, газаахи ажал яашахаб. Үхибүүдээ эдеэлүүлхэ, унталуулха, хубсаhа хунарыень оёхо хэрэгтэй ха юм. Тиигэбэшье Нина дурлаhан ажалаа орхёогүй.

— Хүндэхэн лэ hэн даа. Хэндэ гомдохобши. Намайе hаалишан боло гэжэ хэншье баадхаагүй. Нэгэ зориhон хойноо тунхариха гээшэмнай тулюур ... бшуу. Шүдөө зуужа, бэеэ ... бэряад ябадаг бэлэйб,—гэжэ ... на Литяева хөөрэдэг.

— Бидэ гайхалсагшабди ... на ганса гартай аад, манhа... нөө нэгэл үнеэгээр гээгдэдэг. ... ямар нэгэн hаалишанай ер... hаа, үнеэень hаажархёод ... Нёдондо өөрөө үнеэн бү... 1980 литр hү hаажа, ... соогоо түрүү зэргэдэ гараа... нөөшье тэрээнhээ доошо ... гүй,— гэжэ үнинэй hаал... Валентина Афанасьева хэлэ...

Нүхэр Литяева энэ жэл... hара соо үнеэн бүриhөө ... гаран литр hү hаанхай.

— Нина зангаар hайха... ноор багтажа ядахагүй. ... туhалхыел оролдожо ябаха ... тэнь ороходош юумэнь ду... гаан болотор угаажархиhан ... дэб сэсэг набша, зураг өөр... гэжэрхиhэн байха. Гайха... хүн даа,— гэжэ үетэн hаал... Тамара Иванова хөөрэнэ.

Тиимэл урагшаа hана... үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ ха... тэндэхи зон Ниные хүн... магтажа, нютагайнгаа С... депутат болгон hунгаа ха...

Мүнөө Нина Литяевагай ... лынь хүнгэн болоо гэхэ ар... Элдэб бэрхэшээлнүүд ... ушарhаар. Теэд энэ эхэнэр... гэтэшье уйдажа, зобожо, ... жа ябанаб гэжэ гомдохыень... лахагүйт.

— Золтой жаргалтайл ... наб. Намда ондоо юуншье ... гүй,—гэжэ тэрэ хэлэдэг.

Үнэхөөрөө зол жаргал г... мнай юуб?

Гэртэхи, газаахи зөөритэй... дэhэ садхалан, элүүр энха... бал, дүүрэн жаргалтайб гэжэ... хэлэжэ шадаха гү? Үгы ... Мүнөө сулөөтэ Совет орондо... нэй наhанай баяр жаргалые ... сахан энээгээр сэгнэжэ бо... гүй. Ажал гээшэ эгээл ехэ ... гал. Хэжэ байhан ажални ... до туhатай, коммунизмын ... хан хэрэгтэ зорюулагдана ... мэдэжэ ябахаhаа ондоо ... арюун баяр жаргал, зол ... хаана байхаб!

Нина Максимовна Ли... нихэдээ баяр жаргал үзөөгү... божо, тулижа ябана гэжэ ... хэлэхэб? Энэ эхэнэрэй ... hайхан сэдьхэлые, холын ... эрмэлзэлэлые hайхашаан, ... эрэлхэг хүнөөр омогор... баймаар.

М. НАМЖИЛ...

Номин мундарганууд

...Байгал далай, Саяан уула... Эдэ үгэнүүд буряад хүнэй ...рхэ сэдьхэл хүдэлгэнгүй бай... шадаха аал?

Эрхүүгэй уран һайханай му...йн зурагуудай каталог ира... байтарни, «Түнхэн», «Ха...р дабаан», «Хамар дабаанай ...ануудта» гэһэн зурагуудай ...энүүд дайралдашаба.

Эдэ зурагуудые поляк уран ...ааша С. Е. Вронский гэгшэ 1874—1876 онуудта зураһан ...ба.

1863—64 онуудта Польшодо ...оһон буһалгаанда хабаадаг...д Сибирь сүлэгдэһэн бай...а. Сүлэгдэгшэдэй дунда Вар...вын уран һайханай училищада һуража байһан Станислав ...геньевич Вронский байлсаһан юм.

С. Е. Вронский хэды хүндэ хүшэр байдалда байгаашье һаа, мүн сүлэгдэһэн поляк эрдэмтэд Черский, Дыбовский, Чекановский, Годлевский гэгшэдтэй хамта научна хэдэн олон экспедицинүүдтэ хабаадалсаһан юм. Тэрэ хадаа элдэб амитадые, модо, шулуу зурадаг байгаа.

Байгал, Саяан, Сибириин гол мүрэнүүд сүлэгдэһэн поляггуудай сэдьхэл хүдэлгэдэг һэн. Тэдэнэр Түнхэн экспедицидэ гарахадаа, тэрэниие «Сибириин Швейцари» гэжэ анха түрүүшынхеэ нэрлэһэн байна.

Уран зурааша хадаа Хамар Дабаанай, Түнхэнэй хада уулануудые, Байгал, Усолье, Ангара шадархи газарнуудые шэрээр, карандашаар зураһан юм. Эдэ зурагуудынь дэлхэй дүүрэн таранхай. Юуб гэхэдэ, Вронский зурагуудаа худалдажа, хоолойгоо тэжээхэ баатай бологшо һэн. Баруун Европоор, илангаяа түрэһэн нютаг Польшодонь, ехэ олон зурагуудынь таранхай. Үшөө дайнай урда тээ Вронскиин зурагуудые худалдахые гуйһан бэшэгүүд Эрхүү ерэдэг һэн гэлсэдэг. Тэндэнь Зүүн-Сибириин газарнуудые карандашаар зураһан 50 тухай зурагууд байгаа. Тэрэнэй зурагууд Нерчинскын, Красноярскын, Эрхүүгэй музейнүүдтэ, Эрхүүдэ һуудаг зарим хүнүүдтэшье дайралдадаг. Эрхүүгэй уран һайханай музейдэ дээрэ дурсагдаһан зурагуудһаа гадна карандашаар зураһан «Аршаанай хадануудта», «Энгидэй мүрэниие зубшаһан харгы», «Хабаг нютагта хонид бэлшээжэ ябана» гэһэн гурбан зурагуудынь бии.

Уран зурааша түрэл арадтаа гүнзэгы этигэл найдабаритай, хэһэн тэмсэлдээ, сүлэгдэһэн нүхэдтөө үнэн сэхэ байһанаа зурагууд соогоо харуулна. Вронский Саяанай хадануудай һүртэ һайханиие юрэл гоёшоогоо бэшэ, харин өөрынгөө сэдьхэлэй алтан утаһантай холбон, һанал бодолоо уудалан гаргана ха юм.

«Түнхэн» гэжэ зурагыень абаад үзэе. Наада захадань зурагайнь тэг дунда, оройдоо һаглагар мүшэртэй ганса нарһан. Тэрэнэй баруун тээгүүр Хэнгэргэ горхон харьялан урдана, зүүн тээгүүрнь харгы гарана. Саанань уһан тээрмын муухан гэр, тэрэнэй хажууда татаһан талхаа тээгээд бусажа ябаһан тараашад. Тиигээд нарһан ой, саанань орьёл торьёл мундарганууд.

«Хамар дабаан», «Хамар дабаанай хадануудта» гэжэ зурагуудтань ойроо хүртөөгүй зэрлиг тайга харанабди. Алад саанань ёрбогор мундарганууд.

Эдэ зурагуудтань мундарганууд хэтэдээ мүнхэ, ойроо хүртэшэгүй, задарюун юумэнүүд гобойлдоно. Тиихэдэнь тэдэниие буһалгаанда булигдаашье һаа, хүсэеэ хумин, шэнээр добтолхоёо зэһэн байһан баатар арадтай адлидхалтай болоно. Уран зураашын арадай һүр хүсэндэ, ерээдүйдэ этигэл найдабаряар дүүрэн байһаниинь энээн дээрэһээ элирнэ.

1863—64 онуудай сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй эхилһээр 100 жэл мүнөө гүйсөө. Тэрэ үедэ поляк арадай эрхим хүбүүдэй тэмсэлэйнь хосороогүйе мүнөө Польшын Арадай Республикын туйлай ехэ амжалтанууд гэршэлэн харуулна.

А. СОДНОМОВ.

«Түнхэн» гэжэ С. Вронскиин зураг.

* * *

Арахан Монголдоо найгалзаа
«Алтарганын» хурса аялга —
Алтан талыншь зугаа
Асаран досоом еасабал.

Унайн шоробоор утуулан,
Зунай үүрые угтаһан
Балшар наһанайм түүжэ
Баһал досоом яларбал.

Хүхэ ногооной толоор
Хүсэлым һэргээн аһааһан
Алтарганата Монгол талаар
Адхарһан аялгань бадарбал.

...Тэрэнэйш мүнхэ уряалые
Тэсэн абанагүйб намдуу —
Элдин һайхан Буряадыем
Энхэрэн байна лэ дууниш!

Бага наһанай балга аялга

Уярһан хоолойнш шэшэрэлтэһээ
Уянгатан гараһан аялга
Ухаанхан зүрхэнэйм
сэсэглэлэй
Умдаhиинь болоо яһалал!

«Улаанхан занданаа ургуулһан
Усан булагайнь һайханиинь
һэн»
Балшархан наһым умдалуулһан
Балгал аршаанай амтаниинь
һэн.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ

ШЭПЭ ШҮЛЭГҮҮДЬЭЭ

Буряадайм бухануул

Шуһан улаан зубхитай
бухануул
Уһан наншалдаа бэдэрэн гүйнэт.
Ээ, барһад,
эбэртэ муханууд
Элдин наһаяа дэмыл сэгнэнэгүйт.

Хэрбээ аяар тэрэ холын
Хээ самеаалта Мексикэдэ
түрэбэл,
Хэды зоболон амасан,
халуун
Элһэн дээрэ унаха һэмта
нэгэтэл.
Хүлһэеэ аршаад,
Нугарһалһан тореадор —
Хүнэй баярай дээжэдэ
хүртэхэдэнь,
Хөөһэ,
шуһа буран хэтэдээ
Хүйтэн газар тэбэрин
хэбтэхэлтэ.
Буряадайм бухануул,
сухалта муханууд

Буян нүгэлэй
бурууе ойлгонгүй
Ая гангата талаараа субанат,
Амтархан эдинэт
хилгана толонгүй.

Танай дунда би ябанам —
Танина гүт — талын дуушанби.
Шуһата тореадор бэшэб-лаб лэ,
Шуран хабаараа багал
дутанаби.

Гартам дуулана һур ташуур —
Гаглюун үглөөнэй шүүдэр
нюдэндэм...
Алхалагты нуга уруугаа
бушуу
Аляа зугаа, наадан тэндэл!
Ээ буряадайм бухануул, би
танда
Инаг гансадаал дуратайб
ходол...
Шуһан зубхяа бү харуулагты
намда,
Уһан наншалдаан хаанаш
худал...

* * *

Үглөө бүри үндынэ шулуун
гэр,
Үглөө бүри хэлэнэб: — Мэндэ!
Үглөө бүри минии гар

Үдхэн шабарта зуурана тэндэ.
Үдын наран бидэнтэй суг,
Үдын наран нүхэрнай болоо...
Үдын наран манай туг,

Үндыһөөр эльгэдэг үнгын
толоо.
...Нэгэтэ үглөөгүүр гэрнай
бүтээл!

Хүдэлмэришэ хубсаһатай
хүбүүн мэтэ,
Нэгэтэ үглөөгүүр гараа үгөөд,
Хөөрэбэ намда,
Наранда тэрэ:
— Нарата хүбүүдэй сэдьхэл
Намайе амидыруулаал,
Нараараа дулаасуулаал...

Наран хэлэбэ:
— Мэдэхэб.
Харин би мүрөө
Хабшаад лэ үлөөб.

Цырен ШАГЖИЕВ

РАССКАЗ

НЭГЭ ҺҮНИ

...басаган хүншье байгаа һаа, ...Арсалан хоёртой ходоодоол ябадаг, нүхэсэдэг байгааб. ...эй уншалгын байшан—биб...эдэ хүдэлдэгби. Намдаг Ар... хоёрни—трактористнууд. Нам...шэнь үндэр тэгшэ бэетэй, ур...атар сээжэтэй, дорюун сэбэр ...ай, юрэдөө, нэгэ үгөөр хэлэ... манай нютагай басагадые ...дадаг лэ хүбүүн. Нүгөө Арса...эшэнь тарзагар заахан бэе...юур шарайнышье тиимэ һүр...шэ, нэгэл юрын хүбүүн гээшэ

Намдагтай хэдышье нүхэсэжэ һаа, урдаһаань сэхэ хаража ...гүй байгааб. Намдагые ха...раа нюурни халуу бусалшадаг ...нэ үедэ нюураа гэрэлдэ хараа хоёр хасарнуудни уб-улааха...улаалзай шэнги болошодог ...ёһотой гэжэ һанагшаб. Тэрэ...майе хаанашье ошоё гэжэ хэ...ань, арсажа шадаха аргагүй ...аа мэдэрдэг байгааб. Теэд ...энээниие балай ойлгодоггүй ...эй һэн. Заримдаа бүхэли до...оног, һара соо харагдаха үзэг... болишодог һэн. Энэ үедэнь ...да ямар байгаа гэжэ һана... Ухаан оёоргүй сухалтай, ган...зэрүүлшэ, муухай шарайтай ...шо һэм. «Байза даа, юрэ... мүнөө шамтай уулзахадаа, ...е гэжэ дуугархагүйб. Урда...шье харангүй хажуугааршни ябашахаб!—— гэжэ бодо...хаб. Теэд энэмнай гансал һа... юм, һанал. Үнэн дээрээ юун юумэ байха һэм. Тиихэдэ Ар... хэдышье сүлөөгүй, хэдышье ...алтай байгаашье һаа, һалхи...ороотойшье үедэ үдэшэ бүри ...намтай уулзаха сагаа олоод лэ байдаг һэн. Хатайр туранхай заахан бэетэй бишыхан үхибүүн шэнги Арсалан бороодо сохигдожо, уһанда нороһон хулганаан шэнги үрзышэһэн юумэ орожо ерээд, нороһон дааралһандаа арай шамайхан хүл дээрээ зогсожо байһанаа намда мэдүүлхэгүй гэжэ, хэдэн зуу дахин хараһан үзэһэн библиотекын полко дээрэхи номуудые шэнжэлэн байгша һэн. «Танай эндэ, центр, ерэхэ машинын дайралдахада һуулсажа ерэрб,»— гэгшэ һэн. Теэд шамда машина дайралдаа бэшэ, харин бүхэли зургаан модоной газарта өөрынгөө хоёр паар морёор лэ һульбуулааш гэжэ би һайн мэдэдэг байгааб.

Мүнөө Арсаланиие харахадаа, Намдаг тухай асууха хүсэл досоомни түрэбэшье һаань, гансата һуражархихань аягүй байжа, хайшан гээд, ямар үгэһөө залгуулжа асууха гээшэб гэжэ һанажа һуутарни, бодоһон бодолыем Арсалан тааһан мэтэ дуугарба.

— Намдаг намтай ерэхэ байһан аад лэ ерэжэ шадабагүй. Мүнөө тэрэшни тон ехэ сүлөөгүй байна.

— Теэд ши баһал адли сүлөөгүй хүн бэшэ гүш?—гэһэн гомдолтой үгэнүүд аманһаамни гарашаба.

—Зай, би ябааб. Түлеэгээ хахалуулна гүш,—гэжэ асуугаад, дахин лэ полевой стан ошохо машина бэдэрхэеэ гарадаг һэн. Иигэжэ Арсалан хүдэлмэриингөө забһарай саг үнгэргэдэг байба. Арсалантай уулзаһанайнгаа һүүлээр миниишье зосоо зөөлэн зохид болоо, сэдьхэлэймни уур сухал сэлмэжэ, нюур шарайминишье урин зохид болодог байгаа ёһотой.

Үгы, теэд юундэ, юундэ Намдагынь энэ Арсалан шэнги бэшэ гээшэб! Юрэдөө тэрээндэшни бүхэли һара соошье намтай уулзангүй ябахадань хамаагүйл. Яахадаа минии һанал бодолые ойлгоногүй гээшэб? Яахадаа энэ дэлхэй дээрэ хүн гээшэ ондо ондоонуудаар түрэнэб? Зарим нэгэн сэбэр гоё шарайтай түрэнэ, нүгөөдүүлынь һанаа сэдьхэл һайхантай түрэнэ. Жэгтэйл юумэ гээшэ ха даа. Али Намдаг үнэхөөр заб сүлөөгүй байхадаа, энэ Арсаланаа эльгээһэн байба гээшэ гү гэжэ сэдьхэлдээ һананаб.

Үдэр хоногууд һубарилдана. Зай, теэд лэ Намдаг гээшэмни үгы гээд лэ үгы. Үнэхөөрөөшье мүнөө эгээл халуун тарилгын лэ үе байна. Тон сүлөөгүй байжа болоо. Тиигэбэ яабашье һаань саашадаа хүлеэжэ тэсэхэ аргамни һалаба. Тиигээд иимэ шиидхэбэри гаргаба. Яаба хээбэшье һаань, мүнөө үдэшэ уулзаха ёһотойб. Ном һударнуудаа бариад лэ тэрэ Намдаг Арсалан хоёрой байдаг полевой стан ошохомни. Зүгөөр энэ стан минии хангадаг участогта ородоггүйнь лэ гэмшэлтэй байна. Теэд яахаб, хамаагүй. Ошохол гээ ха даа ошохо ёһотойб. Ай даа, мүнөөдэрэй газетэдэ тэдэнэй бригада тухай статья бии һэн хамнай. Ямар һайн юм гээшэб! Тэрэниие бригадынхидта абаашажа үзүүлхэ байна. Шалтагаан боложе үгэхэ ха юм. Тэндээ хоноод ерэхээр үдэшэлэн ошохо байна гэжэ шиидэбэб.

Талаан буруулхадаа стан ошохо машина энэ үдэшэлэн дайралдажа үгэбэгүй. Ябагаханаар лэ махаха баатай болобоб. Тушаан болоходоо жабартай үдэшэ боложе, һалхинда үлеэлгэбэб. Теэд минии һанагшада орходоо, стамнай холохон лэ юм байба. Ябанам, ябанам—орой һүнишье болошобо. Юрэдөө барагдаха юм бэшэл. Баарһан Арсалан миин лэ табахан минута соо намтай уулзахын түлөө яажа иимэ холо ябадаг байгаа гээшэб.

Үшөө тэрэшни намда орходоо хоёр дахин үлүү ябадаг байнал. Эндэ ерээд, үшөө гэдэргээ бусадаг, баарһан даа! Харгымни холол байна даа, холо. Үшөө тиихэдэ энэ гартаа барижа ябагша номуудни холын харгыда ехэл шалаатай болоод байнал. Зай, тиигэбэ ябашье Намдагтайгаа мүнөө үдэшэлэн уулзахамни ха юм. Намдаг намайе гэнтэ харажархин гэхэдээ баярлахал байха даа. Тон ехээр баярлаха. Ябанаб... Ябанаб... Теэд мүнөө ошохо газарни холо бэшэ болобо. Тээ тэрэ галынь ялабхижа байнал.

Галһаа холо бэшэ, бүлэг бургааһанай саана зогсожо харахадамни, эндэ һуугша хүнүүд соо лаб лэ Намдаг байбагүй. Тэрэ саана тракторай таршагаанаха дуулдана. Эдэ һуугшад сооһоо би хоёр хүбүүдыень таниха байбаб. Теэд би газетэеэ арайл гээгдэжэ асарһан байбаб. Тэдэнэр мүнөөхи эдэнэй ажал тухай бэшэгдэһэн статьятай газетэеэ дэлгээгээд, уншана, юунэйшьеб тухай, бү мэдэе, шангаар лэ арсалдана.

—Энэ Арсаланиинь лэ шаггайштараа хүдэлнэ ха юм. Тэрэ Намдаг гэжэ амитаншни архи ууха, басагадые намнахаһаа бэшэ, юу хэжэ шадаха юм. Дуулана гүш, тэрэ тракторай таршагаанахые. Энэшни тэрэ Намдагайнгаа түлөө мүнөөхи Арсаланиинь хахалжа ябана ха юм. Намдагынь мүнөө Даша басаганаараа огторгой тэнгэриин одо мүшэ тооложо, онтохо-анекдот хөөрэлдэжэ ябана ёһотой. Теэд энэ газетэ дээрэ Намдагай нэрэ эхин түрүүн ябажа байна ха юм.

— Яатараа гайхаа хүмши. Юумэ гээшэмнай тиимэ ха юм. Шадаһан хүн гээшэмнай шадаад лэ ябадаг гээшэ. Газетэһээ хүнэй ерэхэдэнь эхин түрүүн Намдагта эльгээнэ ха юм. Юундэб гэхэдэ, тэрэмнай хэлэ аманда бэрхэ, шарайда сэбэр, бэень гоё байна ха юм. Тиихэдэнь, энэнь лэ эрхим түрүү хүниинь юм гээбы даа гэжэ һанана гээшэл.

Энэ хөөрэлдөө саашань минии тэсэжэ шагнаха аргамни барагдаад, тракторай абяан тээшэ сэхэ гэшхэлбэб. «Намдагтаа эдэшни атаархаад лэ иигэжэ хэлсэнэ ёһотой,»— гэжэ зосоогоо бодоноб.

Хоёр трактор һубарилдаад хахалжа ябаба. Хойнохи тракторайнь гэрэлдэ урдахи трактортань һуугаад хахалжа ябаһан Арсаланай дүрэ харагдаба. Теэд мүнөө трактор дээрээ ябахадаа тэрэнэй бэе урдын мэтэ хэбэрэг зааханаар харагдабагүй. Юрэдөө ямар жэгтэй юм гээшэб. Али харанхы һүни хүниие харахада иимэ томо болоо харагдана гээшэ гү? Үгы даа, өөрынгөө хүсэ шадалда найданхай томо хүдэр хүбүүн энэ трактор хүлэгые намдууханаар жолоодожо ябана. Тракторай нюдэнэй гал минии бэедэ сэхэ тудажа, Арсалан намайе таниба хэбэртэй. Гансата трактор пүршэгэнэхэеэ болижо, тэрэмни нам тээшэ харайжа ябаба, тэрэнэй хойноһоонь томо гэгшын һүүдэр дахана. Урдань ахир заахан харагдадаг Арсалан мүнөө минии нюдэндэ, баһа дахин тон ондоогоор, мандагар томо болошоһон шэнгеэр харагдан байба. Тэрэнэй нюдэниинь ухаатай гүнзэгыгөөр гэрэлтэжэ, тиимэ нэгэ зүрхэндэ дүтэхэнөөр, дулааханаар үзэгдэбэ.

— Үшөө нэгэ час тухай болоод лэ ажалаа дүүргэхэб, хүлеэгыш даа. Намдаг, хэрэг болоод Шэбэр ошоо һэн, үглөөгүүр ерэхэ,—гэбэ.

Энэ үргэн талын дунда байгаад өөдөө харахадам, огторгойн одо мушэд ямар олон бэ, ямар эли тодоор, томонуудаар үзэгдэнэ гээшэб. Теэд хүнэй сэдьхэл соо хэдэн олон түмэн бодол һаналнууд үймэлдөнэб, худхарнаб. Мэнэ һаяхан зүб гэжэ һанаһан бодолшни, минута үнгэрөөд байхада буруу болоод байха. Нэгэ бии болоно, нэгэ үгы болоно байдаг бэшэ гү?

— Унта даа, Арсалан, унта. Бүхэли үдэшэндөө, бүхэли һүниндөө хүдэлжэ эсээ ха юмши. Амара даа. Нэгэ хэдыхэншье саг соо һаань унтажа амара.

— Юу хэлэнэ гээшэбши, мүнөө унтажа болоштой юм аал? — гэнэ Арсалан. Тиигээд лэ миниингээл сэдьхэлые заһаха гэжэ оролдоно. Элдэб юумэ хөөрэнэ, зугаална, зорюута энеэгээдшье үзэнэ. Үглөөгүүр Намдаг ерэбэ. Намайе эндэ байха гэжэ хүлеэгээгүй тэрэ, гэнтэ минии һуужа байхада сошобо, аягүйрхэбэ хэбэртэй. Теэд Намдагнай тиимэ үни аягүйрхэжэ байха хүн бэшэ ха юм даа. Гансата бэеэ гартаа абажа, хаанашье энэ һүни ошоогүй, ямаршье басагадаар уулзаагүй янзатайгаар аашалба. Харин үшөө энеэдэ наада гаргаха һанаатай, хошон хурдан үгэнүүдые хэлэжэ эхилбэ. Энэ хадаа Намдагай элдэб ушар үйлэдэ ороод байхадаа, тэрээн сооһоо мултара һүрэжэ гарадаг «хурдан моришнинь», «шалгагдаһан арга мэргэжэлынь» байба ха юм. Теэд энэнь мүнөө минии нюдэндэ үнэгүй хүнгэхэнөөр харагдажа байба. Юундэ би энээнһээ урда тэрэнэй нюдэн соогуур иишэ тиишээ эрбэлзэдэг мэхэтэй галханиие ойлгодоггүй байгаа гээшэбиб? Урдамни мүнөө яндан муухай, өөдэгүй жэжэхэн амитан зогсожо байгаа һэн. Али магад ехээр дураа гутаад байхадамни иигэжэ харагдана гээшэ гү? Үгы даа! Тэрэнэйшни хажуудамни ерэхэдэнь, зүрхэмни хотогодшье гээгүй һэн. Булагай уһан мэтэ арюухан сэдьхэлтэй Арсалан эсэшэнхэй шарайтай юумэ зогсожо байгаа һэн. Эгээл эндэ минии нюдэн одоол худал үнэн хоёрые үнэхөөр лэ илгаруулжа хараба. Энэ бодоһон бодолни нюур шарайдамни элихэнээр лэ гараһан байжа болоо. Намдаг минии дураа гутаһые тухайлһан хэбэртэй иигэжэ хэлэбэ:

— Ши бу уурла. Энэ тарилгаяа дүүргээд лэ хоюулан түрэ хэжэрхихэбди. О-о, архи гээшыень ууҗа мэдэхэбди.

Үгы, юрэдөө, ямар үбэштэй тэнэг талхи мохоо амитан гээшэб! Энээниие харахадаа уурлаха бэшэ, харин минии энеэдэһэмни хүрэбэ.

— Эгээл зүб! Сухалдажа хүлхышөөд һууҗынгаа оронда үнинэйл иигэхэ һэн бэзэш,—гэжэ Намдаг энеэбхилнэ.

Ай тэнэг. Эндэшье намайе ойлгобогүй ха юм. Арсалан һууриһаа бодожо, ябахаяа забдаба.

— Арсалан, ши намда хэрэгтэйш. Ши намда тон ехэ хэрэгтэйш, Арсалан!

Арсалан намайе ойлгожо, хажуудамни ерээд, намтай зэргэлэн зогсобо. Теэд һүүлээрнь Намдагай урдаһаа ямар нюдөөр хараа гэжэ һананат, юрэдөө, таанар тэрэниие хараһан һайт. Энэ харасаһаань Намдаг дальдаран, манһаа сухарин холодобо.

Иигэжэл нэгэ һүни соо минии нюдэн хүниие зүбөөр танидаг болоо һэн.

Манда хөөрэнэ

ХҮШЭГЫН НЭЭГДЭХЫН УРДА ТЭЭ...

Манай республикын түб хотын театрай коллективүүд зу...нгаа гастрольнуудһаа бусажа, шэнэ сезондоо эршэмтэйгээр ...дхэжэ эхилээ. Театрнуудаймнай хилэн торгон хүшэгын ...гдаха саг дүтэлжэл байна.

Ямар зүжэгүүдээр шэнэ 1963—1964 онойнгоо сезониие ...хэеэ байнабта гэһэн асуудалтайгаар театрнуудай хүтэлбэри...эдтэ манай корреспондент хандаһан байна.

Г. БЕЛЬГАЕВ — Буряадай гүрэнэй Ленинэй орден...то оперо болон баледэй театрай директор:

— Ородой хүгжэмэй культурын гайхамшагта зохёол боло... М. Глинкын «Иван Сусанин» гэжэ опероор октябрь һарын ...багаар шэнэ сезоноо нээхэмнай. Энэ агууехэ зохёолые ма...й театрай коллектив хэдэн жэлэй урда тээ табиһан юм. Мү...шэнэлхэдээ тад ондоо шэмэглэл, мүн бусадшье һайжаруул... арга боломжонуудые хэрэглээбди. Дуушадаймнайшье мэргэ...л дээшэлээ ааб даа.

Манай хотын ажалшадта түрүүшынхеэ харуулха гэжэ байһан ...нүүд сооһоо Серовой «Юдифь», Бизейн «Жэмһэг бэдэрэг...» гэжэ мэдээжэ оперонуудые тэмдэглэмээр. Гадна нилээд ...урхаһан Кара-Караевай «Залинай замаар» гэжэ балет таби...н тула бэрхэ бэрхэ хатаршаднай хүдэлжэ эхилээ.

Манай Буряадай композиторнуудай бэшэһэн зохёолнуудһаа ... Батуевай «Ажабайдалай сэсэгүүд» гэжэ балет һонирхомоор ...йна. Тэрээн соо түрэл Буряад оронаймнай мүнөөдэрэй ажабай..., хүнүүд харуулагданхай. Гадна хүгжэмынь уран гоё аянгаа... сэдьхэл татаха байһаниинь дамжаггүй. Нүгөөдэ манай хүг...мшэ Б. Ямпилов театртамнай «Будамшуу» гэжэ комедеэ ...жуулан үгэнхэй. Ц. Шагжинай мэдээжэ зүжэгэй аялгаар ...гдэһэн байбашье, нилээд хурса, һонирхолтой болоһон ...

Г. ЦЫДЫНЖАПОВ, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай главна режиссер:

— Манай театр гол түлэб үшөө зунайнгаа гастрольно аяншалгые дүүргээгүй гэхэдэ болохо, тиибэшье шэнэ сезондоо шадаха зэргээрээ бэлдэжэ, жэнхэни буряад харагшадаа баясуулха хүсэлтэй байнабди. Ямар шэнэ зүжэгүүдые табихабибди гэнэ гүт? Эндэ нэн түрүүн манай театрай артист, драматург Ч. Гениновэй бэшэһэн «Соёлмаа ба Бата-Шулуун» гэжэ драмые нэрлэмээр. Хуушан байдалай темэдэ бэшэгдэһэншье һаа, мүнөө үе сагай хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр зохёол болоо гэжэ һананаб. Тус пьесые режиссер Буянта Аюшин табиха гэжэ бэлдэжэ байна. Нүгөөдэ режиссернай — Ф. Сахиров аха дүү казах арадай драматург А. Тажибаевай бэшэһэн «Дүрэ зураг» гэжэ мүнөө сагай темэдэ бэшэгдэһэн һонирхолтой зохёолые табихань. Гадна Буряадай мэдээжэ драматург Цырен Шагжин «Сүндүүг соо шүдхэр» гэһэн уран хурса шог зохёолоо манай театрта дурадхаа. Тэрээн соонь шажан мүргэлдэ шүтэдэг мунхаг харанхы ябадалнууд шүүмжэлэгдэнэ. Ойрын һаранuудта хараалһан зүжэгүүднай гол түлэб эдэл даа.

А. АЛЕКСАНДРОВ, гүрэнэйород драмын театрай директор:

— Шэнэ сезон соогоо харагшадтаа манай театр гол түлэб мүнөө үе сагай темэдэ зорюулагдаһан зүжэгүүдые харуулха зорилго урдаа табинхай. Жэшээлхэдэ, С. Алешиной «Палата», К. Финэй «Эхэнэрэй тэмдэглэлнүүд» гэһэн зүжэгүүд мүнөө бэлдэгдэжэ байнхай. Ерэхэ жэлэй апрель һара соо Англиин агууехэ драматург В. Шекспирэй түрэһөөр 400 жэлэй ой болохоёо байһаниинь мэдээжэ. Энэ ойень угтуулан тэрэнэй эгээл суутай зохёолнуудай нэгэн болохо «Гамлет» гэжэ драма табиха түсэбтэйбди. Эндэхи драматургнуудай зохёолнууд сооһоо Тириков, Никифоров, Метелица гэгшэдэй бэшэһэн «Павел Балтахинов» гэжэ драмые шэлэн абанхайбди. Мүнөө үедэ тус зохёол заһагдажа байнхай.

Комсомольск-на-Амуре хотоһоо Е. Кауль гэжэ шэнэ режиссерые урижа асаранхайбди. Иимэл байна даа.

Холын Латвиин хэлэн дээрэ...

Үнгэрһэн жэлэй зун бүлэг литов аяншалагшад болон журналистнууд Буряадай республика ерэжэ, үзэсхэлэн һайхан байгаалитайнь, хүн зонтойнь уулзаһан, танилсаһан байна.

Һаяхана совет Литвын түб хото Вильнюстэ литов бүлэг аяншалагшад болон журналистнуудай ударидагша ябаһан Витаутас Янушкис гэгшын «Урда Сибириин уужам дайдаар» гэһэн ном хэблэгдэн гараба. Энэ ном буряад ороной түүхэтэй, үзэсхэлэн һайхан байгаалитай, арадайнь аман үгын баялигтай, мүн буряад арадай 40 жэл соо экономико, соёл культура, эрдэм наукаяа хүгжөөхэ талаар туйлаһан амжалтануудтайнь Балтиин далайн эрьеын уншагшадые танилсуулна.

Манай ороной хоёр захада оршодог эдэ республикануудай ажалшадай бэе бэетээ танилсаха хэрэгтэ тус номой һайн нүлөө үзүүлхэ байһаниинь дамжаггүй. Мүн холын Литвада Буряадай уран зохёолшодой номууд мэдээжэ болонхой гэжэ тэмдэглэхээр. Поэдүүд Ч. Цыдендамбаев, Д. Жалсараев, С. Ангабаев болон бусадай зохёолнууд элдэб согсолборинууд, журнал, газетэнүүд соо нэгэтэ бэшэ толилогдоһон байха. Тиихэдэ уран зохёолшо Даша-Рабдан Батажабайн нэрэ литов уншагшадта һайн мэдээжэ болоо. Тэрэнэй бэшэһэн «Төөригдэһэн хуби заяан» гэжэ роман, мүн «Багшашни хэн бэ? гэһэн повесть литов хэлэн дээрэ 20 мянган тиражтайгаар хэблэгдэжэ, үргэн олондо таранхай.

Альгирдас Гришкенас,
литов журналист.

Гунга ЧИМИТОВ

БУРЯАД БАСАГАНДА

Буряад хүгжэм
уянгатан зэдэлээд,
Булган хүшэгэ
угалзатан һэхэгдээд,
Буряад хүүхэн гаража ерэлэй,
Бултанай зосоо хатар эхилээ.
Хүдэлэсэнь зөөлэхэн —
Хун шубуун лэ.
Хүлынь инагай дуу аялгална.
Дангиныи гар
Даншье һаа уян лэ —
Далайн долги һануулан
даллана.
Уладай нюдэндэ
сэхэ тудагдаха,
Улаан зүрхэндэ
эли хадуугдаха
Угалза хээтэ
Утаһан гогшоо
Уран хэбтэ
һиилэн логшоо.
Эршэ абан, хүгжэм ханхинаа,
Эшхэрээ һалхи
Эшхээн
Эгшэбэ.
Буряад хүгжэм
аялгаяа хуряагаа.
Булган хүшэгэ
угалзаяа тараагаа,
Буряад хун шубуун тамаран
ошолой,
Бултанай зосоо хатарынь
үлэлэй.

Нютаг-нютагай hонин

№ 32—74 хонхын жэнгирхэлээр...

—Алло, Улаан-Үдэ. Дуулана гүт? Агаhаа Доржын Дашинима хэлэнэ.

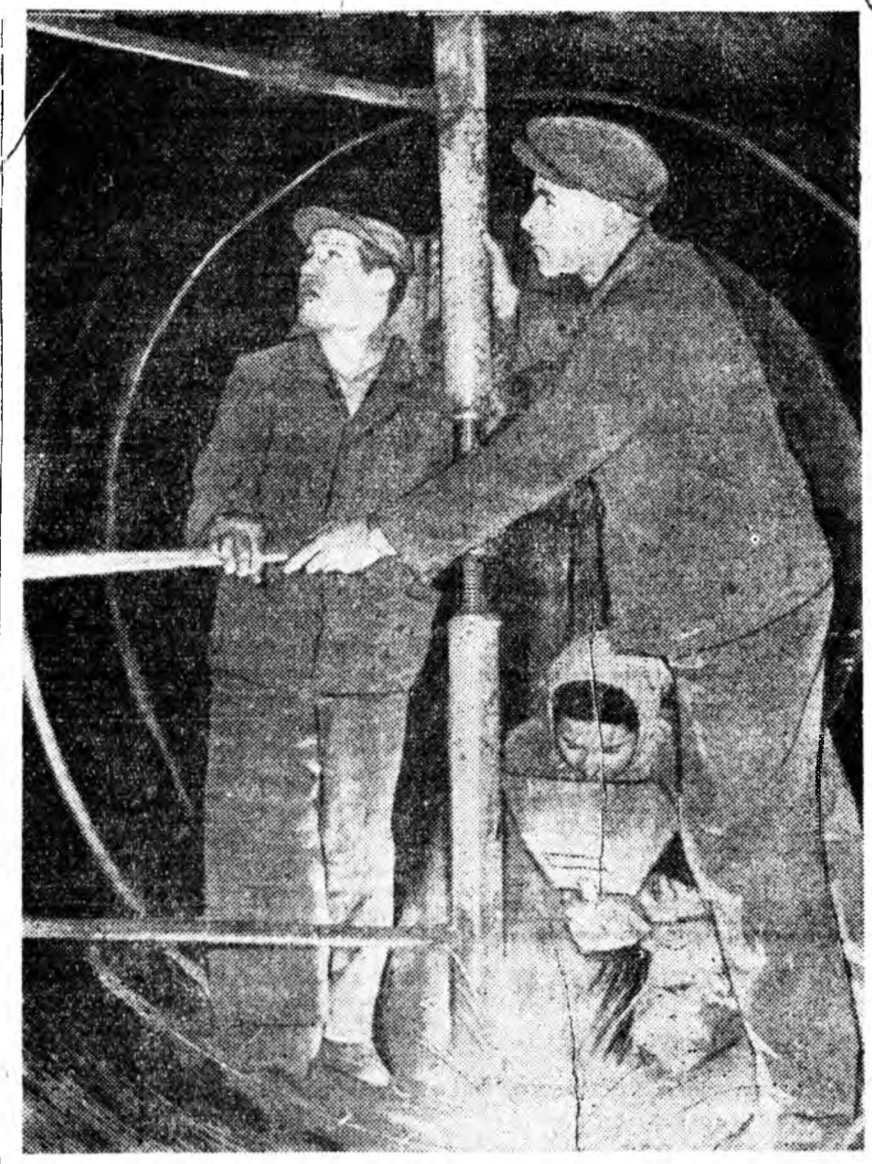
— Дуулдана. Юу хэлэхэ гээбта?

— hонинhое дуулгахагээ hэм. Бэшэжэ абыт.

Саарhа, гуурhаараа зэбсэгжэн, дамжуулhан hонинииень бэшэжэ оробобди:

«Агын үйлэдбэриин управлениин Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Мажиев) таряа хуряалгаар түрүүлжэ ябана. 1920 гектар шэниисын ургаса хадажа дүүргээд, мүнөө обёос, ешмээнээ хуряажа эхилбэ. Хадагдаhан таряа суглуулан сохилго түлэг дундаа. Поли дээрэ 8 комбайн худэлнэ. Эдэ агрегат бүлэг бүлэгөөрөө ябажа, сүүдхэ соо 18 часhаа бага бэшэ саг соо ажаллана. Таряанай ургаса нилээд hайн. Гектарай 10—12 центнер таряан абтана. Энэ колхоз 800 гаран гектар кукурузын ургаса хуряагаад, силос дараба.

Хүнхэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хуряалгын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулна. Тэндэ машина, техникэнь дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабаринагын заводто хүдэлдэг Андрей Яковлевич Ивановай даадаг коммунис ажалай бригада үндэр бүтээсэтэ ажалаараа алдаршанхай. Энэ бригада hара бүриингөө даалгабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Х. Илилов, А. Я. Иванов, электро-гагнууршан Д. Г. Разумная гэгшэд котелой хабсаргалга дээрэ.

В. Гаученовэй фото.

Эрдэмэй дээжэдэ хүртэгшэд

Зүүн-Сибириин технологическа институт эрдэмэй нэрэ зэргэ олгохын тула оронойнгоо дээдэ hургуулинуудта олон хүниие эльгээнэ.

1962 ондо дээдэ hуралсалай газарнуудта 9 хүниие эльгээhэн байна. Тус институт дүүргээд, Кемеровскэ областьдо барилгын инженерээр хүдэлжэ байhан нүхэр Дёмин — Воронежой инженерно-барилгын институтда, өөрынгөө институтда багшалжа байhан Назарьев — Москвагай инженерно-барилгын институтда hуража байна. Эндэ хүдэлжэ байhан нүхэд Иванов, Баторов гэгшэд Москвагай Ломоносовой нэрэмжэтэ университедтэ hуралсанад.

Энэ жэл тус институтда 40 hуури үгтэнхэй. Мүнөө тэдэнэрэй 20-ниинь эльгээгдээд байха юм. Жэшээлхэдэ, Прозоров — Эрхүүгэй университедтэ, Гершман, Тимина гэгшэд Москвагай технологическа институтда, Шайдуров — Москвагай машина бүтээлгын институтда hураха болонхой.

Амаралтын байшан

Уужам Түгэнын хойморто хадын үбэрhөө харьялдаг уhатай Шэнэhэтын горхон угалзатана. Эртэ урдаhаа хойшо аршаан гэжэ нэрлэгдэдэг байhан тунгалаг уhатай энэ булагай эрьедэ Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» совхозой хүдэлмэришэдэй амаралтын газар тогтоогдонхой. Эндэ олон таhалгатай дүрбэн ехэ байшан бодхогдоо. Тэдэнэй нэгэн соонь столово.

Б. Цыренов.

,,ХАДАМЛАГДАhАН ДАРИМА"

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын коллектив мүнөө үедэ зунай пальто оёхо шэнэ маягай эреэн трикотаж, эхэнэрэй пальтогой эржэгэр хээтэй вальф, хүүгэдэй хубсаhа оёхо ниидхэ буурсагтуулжа нэхэhэн, мүн дүрбэлжэн хээтэйгээр нэхэгдэhэн бүд гэхэ мэтын шэнэ түхэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргана. Мүн Москва хотодохи эд бүдэй шэнжэ маяг шанар шалгалгын выставкэдэ Улаан-Үдымнай нарин сэмбын фабрика Дарима гэжэ нэрэтэй, хүүгэдэй пальто оёхо сэмбэ үзэсхэлэндэ эльгээhэн байгаа. Энэнь тус фабрикынхидай нэхэжэ гаргахаар бэлдэhэн шэнэ түхэлэй сэмбэ болоно. Дарима выставкэ дээрэ «хадамлагдажа», 1964 ондо үйлэдбэридэ оруулагдахаар hайшаагдаhан байна.

Байгша оной эсэс хүрэтэр костюмай эреэн хээтэй трикотаж нэхэн гаргаха бэлэдхэлтэйгээр фабрикын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байха юм.

ХАНИНАР. Ч. Будаевай фото.

НЭГЭ НЮТАГАЙ ХҮБҮҮД

Этюд

— Александр Жалсараевич, — гээд машинно-тракторна мастерскойн хашаагай үүдэнэй тэндэ байhан мотоциклтай хүбүүе ооглобоб. Тэрэмни түмэр хүлэгөө жолоодон, мэнэ мэнэ даб гүүлхэеэ байhан хэбэртэй...

— Оо, Манзаргша, иихэдээ хаанаhаабши?—гэн тэрэмни ехээр баярлажа, үнинэй уулзаагүй бидэ хоёр гараа барисалдан мэндэшэлэлдэбэбди. Олон жэлдэ уулзаагүй нүхэртэйгөө ушархада hонииншье байгаа. Зориhон хэрэгнай—нэгэ газар ошохо байжа, харгын хани боложо кукурузын поли тээшэ мотоциклаараа дунгинуулбабди. Замдаа болоhон hониноо hанан, дурдан хөөрэлдөө бэлэйбди.

— Зай, ажалшни амжалтатайл бэзэ даа,— гэжэ үеынгөө нүхэрhөө асуужархибаб.

— Болиш даа, намаяа бү ёгтоло,— гээд, бишь практика гаража, забдагүйхэн ябанаб, Саша. Хүдэлхэдэ hонииншье байна. Теэд заримдаа комбайнууд эбдэржэ, тэрээнтэй hосолдохо саг гарана. Гээшье hаа, кукурузаараа силос даража hаяар дүүргэхэмнай,— гэжэ нэмэбэ.

Галба тосхоной баруун тээхи нуга нэмжынэ. Тээ саанань кукурузын талмай хүхэрэн, эршэтэ долгёороо эбхэрэн байhан далайе hануулна. hубаг горхон дээгүүр табигдаhан дугы дамжан нүгөө бэедэнь гарахада, кукурузын поли. Тэрэнэй дундуур хотирон зурыhан зүргэ харгыгаар нүхэрни мотоциклаа залаба.

Эдир бага наhанhаа хойшо эжэлшэжэ ябаhан нүхэрни инженер болохонь. hуралсалай дүрбэн жэл үнгэрөө. Бараг лэ мэргэжэлтэ болохо ёhотой даа,—гэжэ нүхэр тухайгаа шэбшэнэб.

Галуунай хүзүүндэл үлын тонгойhон комбайнай соргоор гараhан кукурузын хэршэгдэмэл энэ набшын ашаанай автомашинын кузов руу багса багсаар шэдэгдэхые харахада урматай. Хажуудань хүрэжэ ерэхэдэмнай, залуу комбайнер Алексей Дамшеев дун сагаан шүдэеэ харуулан урихаhаар энеэхэ зуураа, трактористдаа дохёо үгэн, агрегадаа зогсообо. Тэрэ нүхэрнай Дамнин Шагжеевич Истаевтай мүрысэжэ байhан, сүлөө тухагүй. Эрхимээр хүдэлжэ байhан энэ комбайнер үдэр бүриингөө нормо үлүүлэн дүүргэнэ. Алексейн амжалтатайгаар ажаллахые юрөөгөөд, саашалбабди. Бусадшье комбайнуудынь тогтон торонгүй ябажа, кукурузын хүдэр томо эшэнүүдые «хүлhөөнь» буулгана. Дамнин Шагжеевич унаhан малгайгаа абаха сүлөөгүй, hахы hалбаг.

— Техникэ гээшэмнай харууhалгын хүсөөр хүдэлхэ. Саг соонь сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Орёо нарин оньhото машина ха юм. Техническэ харууhа хангахые комбайнернүүдтаа хэлэдэг, өөhэдөөшье шалгалсадаг байнабди,—гэжэ ерээдүйн инженер-механик хөөрэнэ. Александр Жалсараевич — Эрхүүгэй хүдөө ажахын институдай студент. Нютагаа ерээд, практика гаража байхадаа механигаар ажаллана.

— Валериие харааа гүш? Тэрэ ахамнай хаана ябанаб?—гэжэ нүхэртөө хандахадам:

— Табалангууд,— гээд малай байра тээшэ зааба. Тэндэ хүрөөд гараха хэрэгтэй байhан тулӑдаа тэрэ фермэдэ ошобобди.

Малай гурбан байра, мүн тугалай байра тэндэ жэрылдэнэ. Тэдэнhээ тээ саанахана газар дээрэ силос даража байhан трактор урагша-хойшоо эрьелдэнэ. Кукурузын эшэ набша шэрэhэн машинанууд удаа дараалан гүйлдэн, дарагдажа байhан силосэй обоое бүри үндэр болгоно. Тэндэ хүдэлжэ байгааша хүнүүдэй нэгэн Валеримнай хэбэртэй. Хүрэжэ ошон гэхэдэ, хара багаhаа хойшо нүхэсэжэ ябаhан тэрэмнай бидэнтэй хөөрэлдэхэшье хэбэргүй. Али сүлөөгүйдөө гү, али...

Ногоогоо буулгаhан машинанууд hаатангүй, гэдэргээ эрьен бурд гэлдэбэ. Тэрэ hамбаанда одоошье Валеритайгаа уулзажа хөөрэлдэгдөө. Валерий Хамагаев баhал нютагаймнай хүбүүн. Мүн лэ дээдэ hургуулиин — Буряадай хүдөө ажахын институдай студент. Тэрэмнай дүрбэдэхи курс дүүргээд, практика гаража байна. Валерий огсом зантай хүн. Сашадаа сухалдаа юм гү, тиимэхэн...

— Хубаа, кукуруза бидэнэй толгой дээрэ. Энэ хүдэлмэри дүүргэхэ дүтэлөө. Теэд таряа хуряалга зэргэшэбэ. Шимни поли дээрэ аргагүй байлсаха болобош,—гээд тэрэ Сашада хандаба. Ажал дээрээ эдэ нүхэдэй бэенхэдэжэ, хуряалгын хүдэлмэри хурдадхалсажа байhанда урмашагдаа.

Үеынгөө нүхэд тухай шэбшэн, шэбшэн hуугаа hэм. Нэгэ жэл үнгэрхэ. Тиихэдэнь, минии нүхэд түгэс мэргэжэлтэй болоод, түрэhэн нютагаа бусаха. Табан жэлэй туршада эрдэмэй далай соо тамаржа, ойндоо хадагалhан арюун мэдэрэлээ колхозойнгоо үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ зорюулха байhандань этигэжэ, найдажа hууhанаа энээхэн этюд соо тобшолноб.

Вл. Сыренов.

Түнхэнэй «Восточные Саяны» колхоз.

МАНАЙ ИНТЕРВЬЮ
ҮБЭЛДЭ БЭЛЭДХЭЛ ЭХИЛЭ...

...Намарай түрүүшын шэнжэ үзэгдэжэ, хаа хаанагүй үбэлдэ бэлэдхэл эхилбэ. Городоймнай магазинууд дулаан хубсаhа хунар хэр зэргэ бэлдээ хаб гэhэн асуудалтайгаар манай корреспондент магазинуудай, фабрикын хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаа.

Улаан-Үдын «Универмагай» коммерческэ директор **Г. А. Иванова:**

Мүнөө манай магазинда үбэл үмдэхэ хубсаhа ажалшадтаа худалдажа эхилээ. Эхэнэр, эрэ хүнэй үмдэхэ дулаалагдаhан гутал, валенка, дотор хубсаhан наймаалагдажа байнхай. Худалдаанда гаргагдаhан хубсаhанай дунда Эрхүү, Ангарск, Рига, Липецк городуудай фабрикада оёгдоhон намар-үбэлэй гоё hайхан пальтонууд бии.

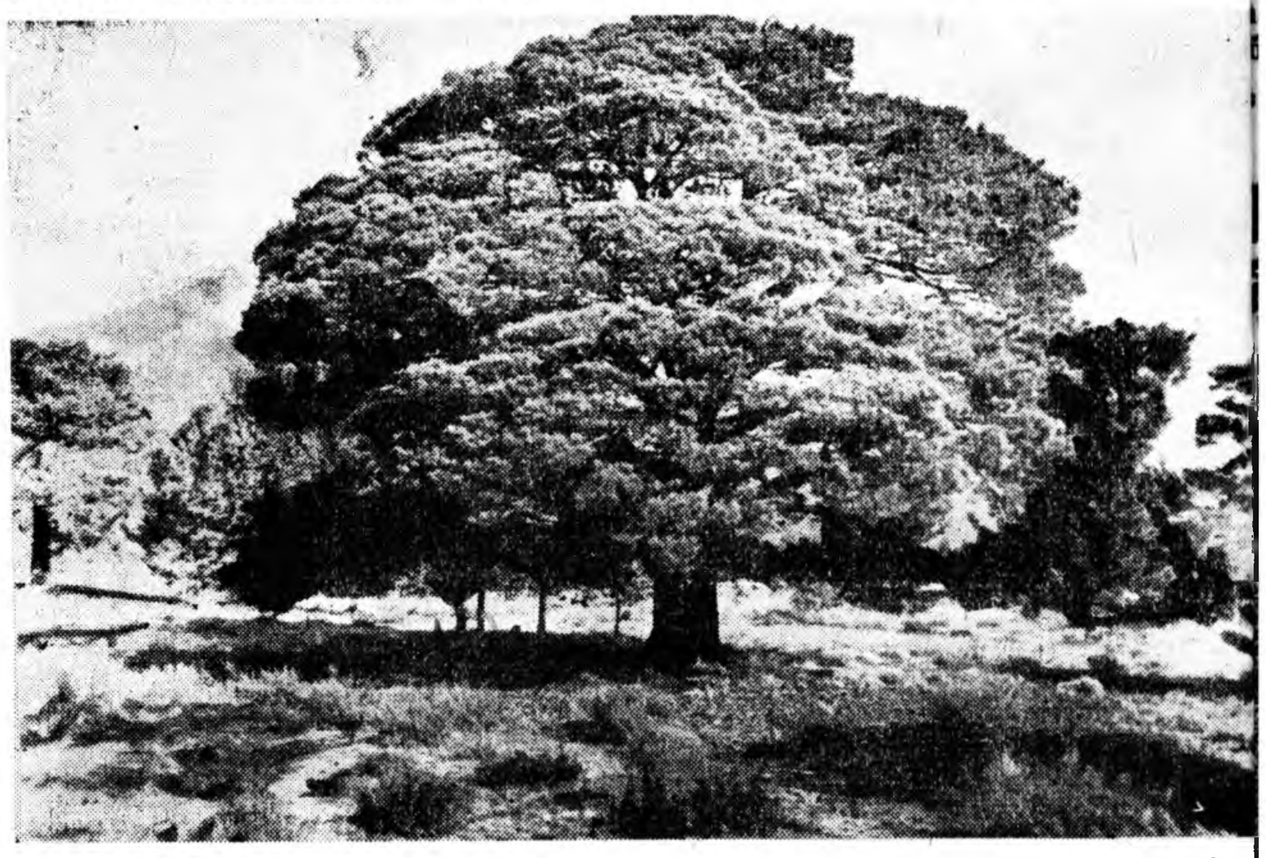
Горпромторгын директорэй орлогшо **П. П. Смирнов:**

hаяхан манай коллектив август hарынгаа дүн гаргажа, сентябриин түсэб баталхадаа, үбэлэй хубсаhа наймаалха асуудал зүбшэн хэлсээ. Эдэ үдэрнүүдтэ баазануудhаа валенка, дулаалмал гутал, ботинка абтажа, наймаанда гаргагданхай.

Улаан-Үдын трикотажна фабрикын главна ин[...] **В. М. Гриф:**

Намар, үбэлэй үедэ үм[...] хубсаhа оёжо эхилhээр үн[...] бди. Оёгдоhон хубсаhанай [...] хүүгэдэй үмдэхэ зохидхон [...] тюмууд, ехэ зоной свитер, [...] пер, дотор хубсаhан олон.

Тэрэшэлэн намар, үбэлэ[...] тэлхэ бүри ажалшадта хэр[...] бололог дулаан хубсаhа оёжо[...] hан тухайдаа **Г. О. Ку[...]** Хяагтын трикотажна [...]эрэ[...] фабрика), **Г. А. Тараканов** («Труд») гэгшэд манда мэ[...] бэ.

Энэмнай халуун ороной модон гээшэ гү? Үгы даа, үгы. Агар[...] мо энэ модомнай Баргажанай Улзаха нютагай шэмэг гээшэ[...]

Ж. Жабоной фотоэтю[д].

Зуун түхэригтэй ябанхаар зуун нүхэртэй яба

ЭСЭГЫН ЗАХЯА

Нэгэ орон нютагта сэлмэг ухаатай сэсэн хүн ажаhууhан гэхэ. Тэрэ хүн наhан соогоо зобохо тулихые үзөө. Баяр жаргалшье хараа. Үтэлхын далай үзэгдэжэ, үхэхэ саг ойротобо. Амидыдаа хүбүүндээ hүүлшынгээ үгэ хэлээ:

— Ямар юумэн намда бииб, бултыень шамдаа үгэнэб. Хуби заяагаа өөрөө шиидхэхэ болоош. Намда гансахан лэ гуйлта бии: мүнөө хаанагүй ябажа газар үзэ, замда мордо. Ябаhан газартаа найдамтай бата гэр оло. Хэрэгтэй сагай болоо, зоболон гасалангай тохёолдоо hаа тэндэ хүрэжэ амидархаш.

Хүбүүн горитойхон мүнгэтэй гаража, дэлхэй дүүрэн зайба, зураба. Тэрэ хүбүүн хаана hайхан газар гэжэ hананаб, тэндэ гоё гоё ордонуудые бодхоогоод үнгэрнэ. hанаhандаа хүрэжэ, hарбайhанаа барИhан тэрэ хүбүүн түрэhэн нютаг, түрэл гэртээ бусажа ерэбэ.

Эсэгэнь хүбүүгээ дахин дуудаба.

— Хүбүүн-аа, миниингээ захяа дүүргээ гүш? Хэрэгтэй сагай, бэрхэшээлтэй үдэрэй дайралдаа hаа, халуунаар угтагдаха гэртэй болоо гүш?

— Аба, бии тиимэ гэрнүүдые баряаб,—гэжэ хүбүүн харюусаба. — [...] үндэр уулада г[...] шаан уhата [...] эрьедэ, ой мо[...] гү, ургаса сэсэ[...]тэй hайхан г[...]нуудта hанаhа[...] хүрэмэ гоё, [...] ордонуудые бо[...]гооб.

Эсэгэнь бага[...]гэ баргад гэжэ[...] гээ хубилган, [...]хээ буулгажа:

— Хүбүүн, [...]hэн үгыем оро[...] ойлгоогүйш. Үн[...]сэнтэй хооhон [...]донииши зобохо[...]лихадаш туh[...] гасаланhааш г[...]хагүй. Тиимэ [...]нүүдые бари г[...] hэм. Ондоо уд[...] юумэ хэлээ hэм[...] зар үзэ, нютаг[...] хэндэ үнэн [...] этигэл найдаба[...] хүнүүдые оло. [...]нэртэй нүхэсэ, [...] hала. Хүндэ юу[...] ушаржа магад. [...]рэгтэй сагай, х[...] хүндэ минутын[...] хёолдоо hаа, [...] орохо, байха [...]дамтай газарта[...]лохо байгааш...

Хүбүүн, [...] дэлхэй дээрэ [...]сэхэ, hайн нүх[...] ябаа hаа, газ[...]хагүйш.

Ородhо[...] оршуул[...]

Дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгөө hаа...

✦ Хэрбээ ороной бүхы колхоз, совхозуудта трактористнарай сезон соохи ажалай бүтээсэ миил 10 процент дээшэлээ hаа, тэрэнь «ДТ-54» маркын 80 мянган шэнэ машина нэмэжэ хүдэлгэhэнтэй тэн.

✦ Хэрбээ бүхы механизаторнууд түрүүшүүлэйнгээ бүтээдэг туйлалтада хүрэжэ шадаа hаа, мүнөө байhан машинно-тракторна паркые 2—3 дахин ехэдхэhэнтэй тэн болохо байна.

✦ Тракторна паркые хоёр халаанай хүдэлмэрндэ оруулаа гээшэгшэ hаа, нэмэлтэ капитальна зоөри гаргангүйгөөр үдэрэй, сезоной ажалай бүтээсые 25—30 процентhээ доошо бэшээр үргэхэ арга олгохо.

(Хүдөө ажахын календарьhаа).

Түрүүшын ольбо

Байгша оной сентябриин түрүүшын арбаад хоногто республика доторнай үүлэтэйшэг, хүйтэн үдэрнүүд үнгэрөө. Дунда зэргээр 7—10 градус дулаан болоhон байна. Урда жэлнүүдэйхитэй сасуулжа үзэхэдэ, 1—3 градусаар хүйтэн болоhон жэшээтэй. Эгээн дулаан үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ, зарим нютагуудаар 20—25 градус хүрэтэр дулаараа.

Үнгэрhэн арбаад хоногой турша соо зарим нютагуудта хура ороо. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин нютагуудта 3—4 үдэрэй туршада ороhон бороо аяар 24—41 миллиметртэ хүрөө. Мүн Хори, Баргажанда ороhон хура б[...] хэмжээжэ үзэхэдэ, 5—12 ми[...]метр болобо. Энээнэй хажуу[...] сентябриин 7—8-най үдэр[...]тэ хада хабсагайгаар саhан [...]

Сентябриин арбаадаар рес[пуб]ликын колхоз, совхозууд [...] таабхаа хуряажа, намарай [...] хахалжа эхилээ.

hаяар республика дотор [...] бага зэргээр хүйтэржэ, нам[...] ольбон орожо, hүниндөө х[...] унаха, заахан нуур сөөрэм [...]тажа эхилхэ.

И. Кото[...]

Хилын саанаhаа

Аюулгүйн Соведэй заседани

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 13. ТАСС-ай корреспондент Л. Величанский мэдээсэнэ:

Аюулгүйн Совет Урда Родезидэ тохёолдоhон байдалые зүбшэн хэлсэhээр. Үсэгэлдэр үдэрэй заседанида Ганын түлөөлэгшэ Квейсон-Секки түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Ганын, Мароккын, Филиппинэй делегацинуудай дурадхаhан резолюциин хамтын проектые тайлбарилба. Резолюциин энэ проект соо Африкын арадуудай эгээ багахан эрилтэнүүд табигданхай гэжэ Ганын түлөөлэгшэ үргэлжэлүүлбэ. Энэ алхамыемнай Соведэй гэшүүд дэмжэг лэ гээд тэрэ уряалаа.

СССР-эй түлөөлэгшэ Н. Т. Федоренко удаалуулан үгэ абажа, Урда Родезидэ тохёолдоhон байдал тушаа тогтожо хэлэбэ. Англи хадаа Урда Родезиин үндэhэ яhанай илгаа гаргадаг засагаархидта бүрин эрхэтэй байха түлөөлэлгые үгэхэгүй, мүн зэбсэгтэ хүсэнүүдые, авиацине тэдэнэй гарта оруулхагүй ёhотой. Иимэ эрилтэ Аюулгүйн Совет табиха ушартай. Урда Родезин тухай Генеральна Ассамблейн урдань баталhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхыень Аюулгүйн Совет эрилтэ табиха ёhотой гэжэ Н. Т. Федоренко мэдүүлбэ.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө Ганын, Мароккын, Филиппинэй делегаци резолюциин хамтын проект оруулhан байна. Энэ проект соо дурдагдаhан хэмжээнүүд тон багахан эрилтэ болоно. Тохёолдоhон иимэ эрхэ байдалда Аюулгүйн Совет эдэ хэмжээнүүдыень баталха ёhотой гээд советскэ делегаци тоолоно гэжэ Н. Т. Федоренко үргэлжэлүүлбэ. Советскэ делегаци Африкын, Азиин гурбан оронуудай дурадхаhан проектые дэмжэнэ. Тиигээд энэ проектые Аюулгүйн Соведэй баталхын түлөө дуугаа үгэхэ гээд СССР-эй түлөөлэгшэ хэлээ.

Англи болбол Урда Родезиин арадта бэеэ даанхай байдал олгоhон янза үзүүлээд, үнэндөө өөhэдынгөө hанаашалгые бэелүүлхэ hэдэлгэтэй. Англиин энэ hэдэлгые бодотоор бэелүүлүүлхэгүйн түлөө хэмжээ абаха ёhотой гэжэ Советскэ Союзай түлөөлэгшэ hанамжалба.

Франциин, Англиин түлөөлэгшэд, мүн баhа чанкайшист тэндэ үгэ хэлэhэн байна. Африкын, Азиин гурбан оронуудай дурадхаhан резолюциин проектые Аюулгүйн Совет баталхагүй, Аюулгүйн Совет Урда Родезидэ тохёолдоhон байдал тухай асуудалаар ямаршье шиидхэбэри гаргахагүй ёhотой гээд эдэ түлөөлэгшэд хэлээ бшуу.

Аюулгүйн Совет хадаа Урда Родезидэ тохёолдоhон байдалые зүбшэн хэлсэхэ «түлөөлэлгэгүй» гэжэ Франциин түлөөлэгшэ Роже Сэйду шашаба. Англида «ехэ этигэлтэйгээр» хандахые тэрэ уряалаа.

Ганын, Мароккын, Филиппинэй дурадхаhан резолюциин хамтын проектые Аюулгүйн Соведэй гэшүүд буруушааха ёhотой. Тиигэжэ Аюулгүйн Соведэй гүрэнүүдэй «дотоодын хэрэгүүдтэ» хамаарха таагүй ябадалые усадхаха хэрэгтэй гэжэ Англиин түлөөлэгшэ Патрик Дин уряалба.

Аюулгүйн Соведэй удаадахи заседанида Урда Родезидэ тохёолдоhон байдал зүбшэн хэлсэгдэхэ.

Чилиин правительство тушаалhаа бууба

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 13. (ТАСС). Чилиин Министрнүүдэй Кабинет үсэгэлдэр үдэшэлэн тушаалhаа бууба. Информационно агентствын мэдээсэhээр, элүүрые хамгаалалгын эмхи зургаануудай забастовко хэhэн хүдэлмэрилэгшэдтэ 2,5 миллион доллар мүнгэ туhаламжа болгон үгэхэ шиидхэбэриие Национальна конгрессэй баталхадань, Министрнүүдэй кабинет тушаалhаа бууhан байна. Ороной ниислэлэй ажалшад хэды үдэрэй туршада олон хүнэй хабаадалгатай жагсаал хэhэн юм.

Дж. Кеннедиин пресс-конференци

ВАШИНГТОН, сентябриин 13. ТАСС-ай корреспондент М. Сагателян мэдээсэнэ:

Ядерна туршалгануудые хорихо хэлсээе Холбоото Штадуудай сенат заатагүй баталха ёhотой. Энэ хэрэг ехэ удха шанартай гээд тэмдэглэхэ хүсэлтэйб гэжэ Дж. Кеннеди мэдүүлбэ. Энэ хэлсээндэ 90 гаран правительстванууд гар табяад байна. Эб найрамдал хамгаалхын түлөө хэгдэhэн энэ багахан алхам горитой ашатай туhатай гээд мүнөө хэзээ хэзээнэйхидэ орходоо эли тодо болоод байна. Иигэжэ үсэгэлдэрэйнгөө ээлжээтэ пресс-конференцидэ Дж. Кеннеди тэмдэглэбэ.

Хэрбээ энэ хэлсээе сенадай hайса дэмжээгүй, тон олонхи гэшүүдэйнь энэ хэлсээе эсэлэн баталаагүй hаань, Холбоото Штадууд дэлхэйн арадуудта саашадаа ехэ этигэлтэй байха зүйлнүүдые дурадхажа шадахагүй гээд Кеннеди үргэлжэлүүлбэ.

Ашабагадай таабаринууд

1. Хэлэ үгышье hаа,
Хэнhээшье сэсэн.
(Хэмжүүр),

2. Уулагүй тала,
Уhагүй гол,
Пүнлүүгүй ноён,
Хүнэhэгүй сэрэг,
Дуугүй дайн,
Шуhагүй хүүр.
(Шатар).

3. Бага намарай
Бадма сэсэг.
(Зула).

4. Яhагүй мяхан,
Малгайгүй залаа.
(Морковь).

5. Шобхор уула дээрэ
Шуhан бороо бууба.
(Малгайн залаа).

6. Алаг морин
Аргалай хог даахагүй.
(Нюдэн).

7. Шарашаг дугаргай,
Шамашаг садархай.
(Тооно).

8. Хажуу дээрэ
Хара тэбшэ.
(Шэхэн).

9. Бамбагар улаан банди,
Далан хоёр жаншатай.
(hонгино).

10. Дүүдэйн хүбүүд дүрбүүлээ
Дүрбэн галуу шахаад ерэнэ,
hайхан хүүхэн
hамяад ошоно.
(Үнеэ hааха).

11. Манайхин унтана,
Мажа хүүхэн гэрээ hахина.
(Гэрэй онисхо).

12. Шэнжэгүй газар,
Ёозогүй байшан.
(Хамар).

13. Үбэлэй сагта намаалан
Үндэртэ ургадаг,
Зунай дулаанда хагдардаг
Зургаан сэсэг.
(Суг мүшэд).

[1] Салим.

Редактор Ц. О. ОЧИР[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан[-Удэ], улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. ре[дак]тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—2[...], отделов: сельскохозяйственного производства и парти[йной] жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и пар[тий]ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес[кой] —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсе[лько]ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перевод[ов] 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00526. Зак. № 5083.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1963 оной сентябриин 15.